

CCI (Nurmi i Programit)	[15 Karakteristika)
Titulli	Programi INTERREG IPA për bashkëpunim ndërkufitar ndërmjet Republikës së Bullgarisë - Republikës së Maqedonisë së Veriut 2021-2027
Versioni	1.0
Viti i parë	2021
Viti i fundit	2027
Lejuar deri me	
Lejuar deri me	
Numri i vendimit të Komisionit	
Numri i vendimit të Komisionit	
Numri i vendimit për ndryshimin e Programit	[20]
Data e hyrjes në fuqi të vendimit për ndryshimin e Programit	
Rajonet e mbuluara nga programi sipas nomenklaturës së njësive të statistikave territoriale (NETS)	Republika e Bullgarisë - 2 zona NETS të nivelit III: Blagoevgrad dhe Kyustendil [Republika e Maqedonisë së Veriut] - 3 zona NETS të nivelit III: Rajoni verilindor, rajoni lindor dhe rajoni juglindor
Drejtimi	

1. Strategjia e Programit të Përbashkët: Sfidat kryesore të zhvillimit dhe përgjigjet e politikave

1.1. Zona e programit (nuk kërkohet për programet INTERREG C)

Referenca: Neni 17 (3) (a), Neni 17 (9) (a)

Zona e programit Republika e Bullgarisë - Republika e Maqedonisë së Veriut ndodhet në Evropën Juglindore dhe mbulon 5 zona NETS të njësive territoriale të nivelit III (ose ekuivalent), përkatësisht: 2 zona në anën bullgare - Blagoevgrad dhe Kyustendil dhe 3 rajone në anën e [Republika e Maqedonisë së Veriut] - Verilindore, Lindore dhe Juglindore.

Kufiri është i gjatë 165 km me tre pika kufitare operative (Zllatarevë-Novo Sellë, Stanke Lisiçkovë-Delçevë dhe Gjushëvë-Deve Bair). Sipërfaqja e përgjithshme e zonës për bashkëpunim ndërkufitar (CBC) mbulon 18 087 km² - që përfaqëson 8.6% të territorit të vendit në Republikën e Bullgarisë, ndërsa në Republikën e Maqedonisë së Veriut përfaqëson 33.8%.

Popullsia në zonën e PBS është 948 564 banorë. Popullsia e pjesës së Republikës së Bullgarisë është 424 164 banorë (6,06% e popullsisë së vendit), ndërsa në pjesën e Republikës së Maqedonisë së Veriut është 524 400 banorë (25,26% e popullsisë së vendit). .

Struktura e zonës karakterizohet nga prania e 5 qyteteve të mesme të mëdha: Blagoevgrad dhe Kyustendil në anën bullgare dhe Kumanovë, Shtip dhe Strumicë në anën e Republikës së Maqedonisë Veriore.

Më shumë se gjysma e zonës së programit është malore me pyje që mbulojnë mbi 40% të territorit. Struktura gjeografike e zonës së programit përfshin luginë të shumta me zona bujqësore, të cilat mbështesin zhvillimin e turizmit, bujqësisë dhe industrisë ushqimore.

Zona e programit është e pasur me resurse ujore: lumenjtë më të mëdhenj prej të cilëve janë Struma, Mesta, Bregalnica, Strumicë, Pčinja, Kriva Reka; liqenet, pjesë e liqenit të Dojranit, Vodo ,a, Mantovë, Kalimanci, Liqeni i Berovës, Gratçee, Pishica, Knežeevo dhe shumë liqene të tjera më të vogla në tre rajonet kufitare në Republikën e Maqedonisë Veriore; liqene të shumta në malet Rila dhe Pirin, më të njohurit prej të cilëve janë Shtatë Liqenet e Rilës); ujërat nëntokësore (burimet dhe ujërat termale).

Klima është e larmishme, nga klima e butë-kontinentale, tranzicionale-kontinentale dhe malore në mesdhetare përgjatë luginave të lumenjve dhe liqenit të Dojranit. Rajoni ndërkufitar nga të dyja anët vlerësohet si i pasur me trashëgimi kulturore dhe natyrore dhe një nivel të lartë të ndjeshmërisë mjedisore ndaj ndryshimeve klimatike.

1.2 Strategjia e programit të përbashkët: një përmbledhje e sfidave kryesore të përbashkëta, duke marrë parasysh dallimet ekonomike, sociale dhe territoriale, si dhe pabarazinë, nevojat për investime të përbashkëta dhe komplementaritetin dhe sinergjitë me programet dhe instrumentet e tjera financimi, mësimet e nxjerra nga përvoja e kaluar dhe makro- strategjitë rajonale dhe të baseneve detare ku zona e programit në tërësi ose pjesërisht mbulohet nga një ose më shumë strategji.

¹ Narrativa e mëposhtme është e strukturuar në një mënyrë për të ofruar një përmbledhje të bazuar në prova të sfidave më të fundit socio-ekonomike, dështimet e zhvillimit dhe nxitësit ekonomikë në fushën e PGJS-së, në mënyrë që të përcaktojë një strategji bashkëpunimi programatik për periudhën e ardhshme programore. Megjithatë, përmbledhja përballet me kufizime të të dhënave për shkak të mungesës së të dhënave të krahasueshme dhe ekuivalente nga zonat e Nivelit III të NETS në të dy vendet. Kufizimet kohore dhe burimet e të dhënave zbulojnë një shqetësim tjetër metodologjik. Ndodh shpesh kur treguesit e rëndësishëm nuk janë të pranishëm në mënyrë të barabartë në të dy territoret. Kur ndodh i gjithë ky kufizim, në vend të kësaj përdoren të dhënat nga shkalla e sipërme hapësinore (NETS 2-1, niveli i kombit), i cili merr parasysh krahasueshmërinë (përsa i përket burimeve, matjes dhe afateve kohore), reciprocitetin dhe rëndësinë në kontekstin e CBC për të kapur më mirë dimensionin territorial të politikave sektoriale në të gjitha nivelet e qeverisjes, nevoja për të cilën theksohet në Axhendën Territoriale 2030. Narrativa është ndërtuar mbi të dhënat e vitit 2020 dhe kur kjo nuk është e mundur, përdoren të dhënat më të fundit të disponueshme.

Referenca: Neni 17 (3) (a), Neni 17 (9) (a)

1. SHPËRNDARJET EKONOMIKE, SOCIALE DHE TERRITORIALE

Faktorët shumëpalësh përplasen dhe formojnë kontekstin specifik të bashkëpunimit ndërkufitar në kufijtë e jashtëm të BE-së. Është e pamundur të errësohen linjat ndarëse të kufijve të jashtëm të BE-së, veçoritë e të cilave mund të ndiqen në çdo fushë politike dhe në çdo strukturë institucionale. Një faktor i tillë është ndikimi negativ i qëndrueshëm i ndarjes së rrënjësor historikisht të dy vendeve fqinje në fushën e bashkëpunimit ndërkufitar, i cili vazhdon të tejkalojë prosperitetin e rajonit.

Një faktor tjetër janë strukturat e ndryshme të qeverisjes institucionale në të dy vendet, të cilat shpesh rrezikojnë përpjekjet për veprime dhe zgjidhje të përbashkëta dhe të integruara. Zbatimi i njëkohshëm i politikave të zgjerimit dhe kohezionit të BE-së shpesh bie në konflikt ndërsa ato ndjekin qëllimet e tyre individuale. Të gjitha këto janë vetëm disa nga parakushtet që përcaktojnë fokuse dhe qasje të ndryshme strategjike për zbatimin në programet Interreg për kufijtë e jashtëm dhe të brendshëm.

Ndërsa shumica e programeve të brendshme të BE-së ofrojnë mbështetje për zgjidhjet e sfidave globale, territoret e IPA CPS ende përballen me nevojën për të arritur zhvillimin e tyre socio-ekonomik. Prandaj, sfida kryesore e përbashkët e rajonit për PGJS-në për 2021-2027 është të largohet nga grupi i rajoneve të prapambetura dhe të marrë një kurs më të avancuar zhvillimi, duke u përballur ende me rrezikun e vazhdueshëm të varfërisë dhe pabarazisë së të ardhurave të nxitura nga ndryshimet negative demografike, rajoni i pazhvilluar. zinxhiri i vlerës dhe sipërmarrja në CBC, specializim i ulët teknologjik, mjedis biznesi jo tërheqës dhe jo konkurrues. Kur këto goditje ekonomike ndodhin në një kontekst të dobët institucional ndërkufitar dhe në mungesë të praktikave pa karbon, perspektivat për kohezionin territorial

në përputhje me objektivat e BE-së (Axeenda Territoriale 2030; Marrëveshja e Gjelbër) sfidohen më tej.

Analiza territoriale e kryer për qëllimet e programit dhe versioni i përditësuar i tij mundëson strukturimin e gjetjeve kryesore në grupet e mëposhtme të fushave të politikave, parë nga këndvështrimi i pengesave dhe forcave shtytëse për zhvillim.

1.1. Ndryshim demografik negativ

Zona e programit është e populluar pak me një dendësi popullore nën mesataren kombëtare të vendit përkatës për faktin se gjysma e territorit është malor me pyje që zënë mbi 40% të sipërfaqes së saj. Dendësia mesatare e popullsisë në rajonin për bashkëpunim të Republikës së Bullgarisë është më e ulët se ajo kombëtare (63.0 njerëz/km) dhe ndryshon ndjeshëm midis zonave urbane dhe rurale. Qarku Kyustendil ka densitetin më të ulët të popullsisë në të gjithë rajonin CBC. Dendësia e popullsisë në rajonin për bashkëpunim në Republikën e Maqedonisë Veriore] tregon se ajo sërish mbetet nën mesataren kombëtare (80,8 persona/km). Rajoni Statistikor Verilindor ka dendësinë më të lartë të popullsisë në të gjithë rajonin CBC (76.3 njerëz / km³), që është afër mesatares kombëtare. Kështu, dendësia mesatare e popullsisë në të gjithë rajonin CBC është larg mesatares së BE-28 prej 117.7 njerëz / km².

Në përgjithësi, zona RAC karakterizohet nga ndryshim negativ natyror i popullsisë (të dy vendet kanë parë rënie të popullsisë prej më shumë se 5% në një dekadë), migrim negativ neto dhe një përqindje të lartë të popullsisë së moshës 65 vjeç e lart (krahasuar me mesataren e BE-së) .

Të dhënat demografike të zonës së programit nuk ndryshojnë ndjeshëm nga territoret e tjera identike të BE-së, por ndryshe nga ato, zonës CBC i mungojnë stimujt dhe masat për të luftuar implikimet e pafavorshme të ndryshimit demografik negativ. Perspektivat tërheqëse për punë, duke përfshirë masat e ekonomisë së argjenditë, shërbimet më cilësore të interesit të përgjithshëm dhe lidhjet më të mira mund të përgjysmojnë kufizimet e imigracionit, si dhe të rrisin numrin e lindjeve dhe të gjenerojnë të ardhura më të larta rajonale. Siç tregojnë shembulli në pjesën tjetër, nivelet e ulëta të të ardhurave dhe pabarazitë vazhdojnë të pengojnë zhvillimin ekonomik në zonën e CAP.

1.2 Varfëria dhe pabarazia e të ardhurave

Të dhënat e Eurostat tregojnë se territori i CGS i përket grupeve të rajoneve me shkallën e dytë më të lartë të rrezikut të varfërisë dhe përjashtimit social. Pothuajse një e katërta e popullsisë së përgjithshme (Republika e Bullgarisë - 32,8%, Republika e Maqedonisë së Veriut - 39,9%) dhe të paktën gjysma e të papunëve (Republika e Bullgarisë - 58,7%, Republika e Maqedonisë së Veriut - 41,7%) janë konsideruar në rrezikun e varfërisë në vitin 2019. Republika e Bullgarisë mban shkallën e tretë më të lartë (24%) të pensionistëve të BE-27 në rrezik të varfërisë në vitin 2019, ndërsa të dhënat reciproke për Republikën e Maqedonisë Veriore e vendosin vendin në një pozitë më të mirë (4%).

Për sa i përket pabarazive në të ardhura, të dhënat më të fundit (EU-SILC - Statistikat e të Ardhurave të BE-së dhe Kushtet e Jetesës) e vendosin Republikën e Bullgarisë në krye të të gjitha shteteve anëtare me hendekun më të madh të të ardhurave midis më të varfërve dhe më të pasurve (8 herë më i madh se mesatarja e BE me 5.2 herë). Faktori kryesor që rrit rrezikun e varfërisë është mungesa e perspektivës për punë.

Një qasje për trajtimin e kësaj çështjeje është propozimi i stimujve ekonomikë për përfshirje më aktive të të papunëve afatgjatë, joaktivëve (as në punësim, as në arsim dhe trajnim) dhe të moshuarve në jetën sociale, qytetare dhe ekonomike. Megjithatë, nga një këndvështrim më i përgjithshëm, çrrënjësia e varfërisë është një sfidë komplekse. Përveç urisë dhe kequshqyerjes, manifestimet e tij përfshijnë akses të kufizuar në arsim dhe shërbime të tjera bazë, diskriminim dhe përjashtim social dhe mungesë pjesëmarrjeje në vendimmarrje. Grupe të ndryshme sociale mbajnë një barrë joproporcionale të varfërisë dhe shpërndarjes së të ardhurave. Prandaj, të gjitha këto aspekte kërkojnë një qasje të integruar, shumë-sektoriale dhe shumë-menaxhuese për adresimin e shkaqeve rrënjësore të varfërisë, plotësimin e nevojave themelore të të gjithëve dhe sigurimin që të varfërit të kenë akses në burimet prodhuese, duke përfshirë arsimin dhe trajnimin, për të arritur një jetesë e qëndrueshme dhe jetë cilësore.

1.3 Pabarazitë në rezultatet e arsimit dhe punësimit

Struktura e institucioneve arsimore në fushën e PBS është relativisht e mirë, por me dallime të dukshme territoriale në institucionet e arsimit të mesëm dhe të lartë, të cilat ndodhen kryesisht në qendrat administrative të rajonit të programit. Përqindja e arsimit fillor dhe të mesëm të arritur në të gjithë zonën BNK është pak më e lartë

ose shumë afër mesatares kombëtare të vendit përkatës. Normat e braktisjes së shkollës po bien çdo vit.

Treguesi i Eurostat-it "Largimi i hershëm i shkollës dhe arsimimi (% e popullsisë 18-24 vjeç)" nxjerr në pah dallime të rëndësishme midis dy vendeve, si më poshtë:

BE - 28 (2013-2020): 11.2 (2014); 10.3 (2019);

Republika e Bullgarisë: 12.9 (2014); 13.9 (2019);

Republika e Maqedonisë së Veriut: 12.5 (2014); 7.1 (2019);

Republika e Bullgarisë nuk e përmbush standardin për ET 2020 (Korniza Strategjike për Bashkëpunim Evropian në Arsim dhe Trajnim) prej 10% të përqindjes së braktisjes së hershme të shkollës dhe arsimit, ndërsa Republika e Maqedonisë së Veriut jo vetëm që përmbush objektivin e ET 2020, por shënon gjithashtu përmirësim të dukshëm në këtë pikë referimi kyç për prosperitetin ekonomik.

Kurrikulat e sistemit të arsimit të mesëm në të dy vendet janë të përcaktuara në mënyrë qendrore, duke i bërë ato mjaftueshëm fleksibël për t'u përditësuar me zhvillimet e shpejta teknologjike, dhe opsionet për përshtatjen e tyre janë të kufizuara në ato të orëve me zgjedhje dhe aktiviteteve jashtëshkollore. Ky mendim është i rëndësishëm kur duhen marrë masa territoriale për të kapërcyer disa deficite arsimore.

Sa i përket arsimit të lartë, Republika e Bullgarisë dhe Republika e Maqedonisë së Veriut raportojnë për drejtime identike të performancës të matura nga treguesi i Eurostat-it "Shpërndarja e të diplomuarve të arsimit të lartë sipas fushave të gjera të arsimit". Të dhënat më të fundit të disponueshme (2018) tregojnë se pjesa më e madhe dhe e barabartë e të diplomuarve në të dy vendet (31,8%) vijnë nga fusha e administrimit të biznesit dhe ligjit, e ndjekur nga 13,1% pjesëmarrja e të diplomuarve në shkencat sociale dhe 12,4% në inxhinieri (Republika e Bullgarisë), dhe 13,7% në art dhe shkenca humane dhe 13,3% në inxhinieri Republika e Maqedonisë së Veriut. Këto të dhëna mund të shihen si një tregues i specializimit të ardhshëm sektorial dhe si një pasqyrim i nevojave aktuale të tregut të punës.

Të dy vendet kanë rezultate të dobëta në arsimin e të rriturve me dallime të vogla në krahasim me Republikën e Bullgarisë që e vendos vendin në një pozitë më të mirë. Shkalla e pjesëmarrjes në arsim dhe trajnim (25-64 vjeç) për vitin 2019 (e matur nga Eurostat) e rendit Republikën e Bullgarisë (2%) dhe Republikën e Maqedonisë së Veriut (2.8%) në fund të klasifikimit evropian (EC28: 11.3). %). Dëshmi empirike shtesë

(Treguesi i Eurostat "Shpërndarja e aktiviteteve të arsimit dhe trajnimit joformal nga punëdhënësi") mbështesin supozimin se, për sa i përket zhvillimit të aftësive, dy prirje kontraktore mbështeten në të dy vendet - në Republikën e Bullgarisë ajo drejtohet nga punëdhënësi, ndërsa në Republikën e Maqedonisë së Veriut është pak a shumë vetëqeverisëse.

Norma e punësimit (ER) dhe shkalla e papunësisë (UER), 2019 (NSI dhe MACSTAT)

Republika e Bullgarisë: 70.1 (ER); 4.2 (UER)

Distrikti i Blagoevgradit: 75.2 (ER); 4.1 (UER);

Zona e Kyustendilit: 67.6 (ER); 2.6 (UER);

Republika e Maqedonisë së Veriut: 47.3 (ER); 17.3 (UER)

Rajoni Verilindor: 37.0 (ER); 33.0 (UER);

Rajoni Lindor: 54.3 (ER); 7.8 (UER);

Rajoni Juglindor: 63.3 (ER); 6.3 (UER);

Shkalla e ulët e punësimit në Republikën e Maqedonisë së Veriut, dhe veçanërisht ajo në rajonin verilindor (rajoni SI) në kombinim me papunësinë e lartë, tregon për deficite strukturore ekonomike dhe dallime serioze të brendshme rajonale. Prandaj, shkaqet e performancës së dobët në rajonin e CI kërkojnë një qasje të fokusuar dhe të integruar për trajtimin e tyre. Në shumicën e rasteve, qarqet/rajonet në zonën kufitare të PGJS-së me shkallë të lartë papunësie janë ose shumë larg qendrave kryesore ekonomike ose kanë një migrim tradicional të përditshëm të fuqisë punëtore, ose karakterizohen nga nivele të ulëta arsimimi dhe aftësish. Këta faktorë negativë në tregjet lokale të punës flasin për izolim të përhershëm nga proceset e vazhdueshme në nivel kombëtar.

Një sfidë tjetër punësimi për të dy vendet është nevoja për të luftuar shkallën e lartë të të rinjve joaktivë (që nuk kërkojnë punësim, nuk marrin arsim shtesë dhe/ose ndjekin trajnime).

BE28 (2013-2020); 13.6%

Republika e Bullgarisë (2013-2020); 17.5%

Republika e Maqedonisë së Veriut (2013-2020): 26,7%

Mungesa e mundësive të barabarta të punësimit për të rinjtë në fushën e CSR-së ngre shqetësimin se pabarazitë ekonomike rajonale mund të thellohen më tej nga përjashtimi i një brezi të tërë të rinjsh nga tregu i punës në fushën e bashkëpunimit ndërkufitar në vitet e ardhshme. . Prandaj, përpjekjet institucionale dhe të biznesit për të zhvilluar punë atraktive

Marrëveshjet për mijëvjeçarë janë absolutisht të nevojshme, veçanërisht në fazën e kalimit nga arsimi në tregun e punës.

1.4 Pabarazitë në aksesin në kujdesin shëndetësor

Sfidat shëndetësore në rajonin kufitar përmes BNK-së lidhen kryesisht me: (1) pabarazitë në ofrimin e shërbimeve shëndetësore në zonat urbane dhe rurale; (2) cilësia e shërbimeve shëndetësore, (3) mungesa e personelit mjekësor, (4) pjesa e lartë relative e kostove individuale shëndetësore. Largësia e disa bashkive të vogla nga aglomeracionet urbane nga pikëpamja e ofrimit të ndihmës mjekësore (primare, specialistike, spitalore, urgjente dhe urgjente) mbetet një sfidë serioze për SBP në shëndetësi.

1.5 Pabarazitë në konkurrencë dhe mjedisin e biznesit

Në edicionin e Indeksit Global të Konkurrueshmërisë (GCI) për 2018-2019, Republika e Bullgarisë renditet e 49-ta nga 141 shtete të analizuar, duke u avancuar nga vendi i 51-të në edicionin e mëparshëm, ndërsa Republika e Maqedonisë së Veriut është në vendin e 82-të. por ka përparuar dy vende që nga edicioni i mëparshëm. Shifrat nga edicioni 2019 tregojnë se Republika e Bullgarisë ka tregues më të mirë në stabilitetin makroekonomik, kushtet e tregut të punës, sistemin financiar dhe ekosistemin e inovacionit. Në të njëjtën kohë, shifrat për shtyllat e

mëposhtme tregojnë nevojën për përmirësim: infrastruktura, shëndetësia, tregu i produkteve dhe dinamika e biznesit. Performanca e Republikës së Maqedonisë së Veriut është e përzier, me përparim të dukshëm në disa dimensione, ndërsa në disa të tjera ka humbur terren. Ndër elementët më të përmirësuar, Republika e Maqedonisë së Veriut është duke avancuar në ekosistemin inovativ, shëndetin dhe adoptimin e TIK-ut.

Mjedisi i kompanisë në të dy vendet i ngjan një strukture të veçantë të dyfishtë. Në njërin ekstrem ka disa ndërmarrje të mëdha, moderne, të bazuara në burime, të bazuara në burime, të varura nga importi dhe të orientuara nga montimi, ndërsa në ekstremin tjetër janë ndërmarrjet e vogla dhe mikro që përdorin teknologji shumë të thjeshta dhe tradicionale dhe i shërbejnë një lokali të kufizuar. tregu. Prandaj, një rrugë e rëndësishme veprimi në të ardhmen që kërkon një vëmendje të madhe nga BNK është nevoja që operatorët ekonomikë vendas të ndërmarrin transformim teknologjik, duke i inkurajuar ata të inkurajojnë një zhvendosje gradual të prodhimit nga teknologjia e ulët në teknologjinë e mesme, që kërkon përhapje të gjerë. punësimi i teknologjive dhe zgjidhjeve të reja.

Të dhënat e Eurostat-it për demografinë e biznesit tregojnë rritje të qëndrueshme, ndërmjet viteve 2014 dhe 2018, të kompanive aktive në pjesën bullgare të fushës së bashkëpunimit ndërkufitar (zona Blagoevgrad dhe Kyustendil), ndërsa Statistikat Kombëtare të [Republikës së Maqedonisë së Veriut] tregojnë të kundërtën. trend - rënie në numrin e përgjithshëm të ndërmarrjeve aktive. Kompanitë aktive në sektorin e shërbimeve dominojnë në fushën e bashkëpunimit ndërkufitar, pasuar nga numri i kompanive në industri dhe ndërtim. Të dhënat për demografinë e biznesit tregojnë aktivitete më intensive ekonomike në anën bullgare të kufirit, përkundër kushteve më të mira për të bërë biznes në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Vendi renditet i 17-ti nga 190 vende në renditjen e Bankës Botërore për të bërë biznes për vitin 2020, ndërsa Republika e Bullgarisë renditet e 61-ta. Mjedisi afarist në pjesën për bashkëpunim ndërkufitar të Republikës së Maqedonisë së Veriut është më i favorshëm në qendrat urbane ekonomike, sociale dhe kulturore Shtip (rajoni lindor) dhe Strumicë (rajoni juglindor) më së shumti për faktin se korridoret e rëndësishme të transportit ofrojnë akses të lehtë në këto qendra dhe rrjedhimisht në kryeqytet, gjë që ofron mundësi për komunikim dhe bashkëpunim të lehtë ndërmjet subjekteve.

1.6 Miratimi i dobët i inovacioneve dixhitale

Që nga ndërtimi i Indeksit Dixhital Ekonomik dhe Social - DESI, Republika e Bullgarisë është renditur e fundit në çdo botim të indeksit në të gjithë treguesit - lidhshmëria, aftësitë dixhitale, përdorimi i shërbimeve të internetit, integrimi i teknologjive dixhitale, shërbimet publike dixhitale. Ish Republika Jugosllave e Maqedonisë gjithashtu ka një rezultat të ulët (2.3 nga 5) në Perspektivën Konkurruese të OECD (2018) për sa i përket dixhitalizimit.

Bordi Evropian i Inovacionit 2018 vlerëson Republikën e Bullgarisë dhe Republikën e Maqedonisë së Veriut si novatorë modestë. Të dy vendeve u mungon infrastruktura e inovacionit dhe bashkëpunimi dhe bashkërendimi midis akademisë, sektorit privat dhe qeverisë.

Në aspektin e ndërmarrësisë, performanca e Republikës së Maqedonisë së Veriut është nën mesataren e BE-së, duke përjashtuar synimet sipërmarrëse që janë më shumë se 10% më të larta se mesatarja e BE-së. Aktiviteti sipërmarrës i drejtuar nga mundësitë

3

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BD_HGNACE2_R3__custom_692265/default/table?lang=en

4 <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-economy-and-society-index-desi>

në vend është më i ulëti krahasuar me të gjitha vendet e BE-së dhe jashtë BE-së. Një dështim i njëjtë është vërejtur edhe në Republikën e Bullgarisë. Vendi është shumë nën mesataren e BE-së në sipërmarrje, me rezultatin më të ulët nga të gjitha shtetet anëtare.

Pavarësisht performancës së dobët të Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut në renditjen aktuale, industria e TIK-ut në të dy vendet është zhvilluar gradualisht në dekadën e fundit. Lidhja me internetin dhe përdorimi i tij janë parakushte të tjera të rëndësishme për zbatimin e politikave dhe praktikave të transformimit dixhital. Eurostat ofron informacion të krahasueshëm (të dhëna për vitin 2019) për përqindjen e familjeve me akses në internet - Republika e Maqedonisë së Veriut raporton një rezultat më të lartë (82%) se ai i Republikës së Bullgarisë (75%). Penetrimi i brejt të gjerë mbetet i kufizuar në të dy vendet, duke ndikuar negativisht në transformimin dhe konkurrencën dixhitale. Sipas Fletëve të të Dhënave të Qeverisë Dixhitale 2019, të dy vendet po performojnë nën mesataren e BE-së, por ende tregojnë shkallë të ndryshme të përmirësimit dixhital. Republika e Maqedonisë së Veriut është më e avancuar në dixhitalizimin e shëndetësisë, ndërsa Republika e Bullgarisë ka rezultate më të mira në shërbimin administrativ.

Pjesa e sektorëve me intensitet njohurish në ekonomitë e të dy vendeve është më e ulët se mesatarja e BE-së, e cila lidhet me investimet më të ulëta në K&Zh dhe performancën e produktivitetit. Shumica e vendeve të punës të krijuara nga firmat e reja janë shfaqur në sektorë më pak produktivë të ekonomisë. Sistemi i kërkimit dhe inovacionit të të dy vendeve përballet me një sërë mangësish strukturore. Në veçanti, ato përfshijnë nivele të ulëta të investimeve publike dhe private në kërkimin dhe zhvillimin, fragmentimin e bazës publike të shkencës, mungesën dhe vjetërsinë e burimeve njerëzore të kualifikuara, lidhjet e dobëta shkencë-biznes, patentat dhe licencat e ulëta dhe menaxhimin joefikas. Të gjitha këto mangësi pengojnë kontributin e mundshëm të K&ZH në produktivitetin dhe rritjen ekonomike dhe do të kufizojnë ndjeshëm kapacitetin për konvergencë në rritje në afat të mesëm.

1.7 Infrastruktura turistike e pazhvilluar gjatë vitit

¹<https://joinup.ec.europa.eu/collection/nifo-national-interoperability-framework-observatory/digital-government-factsheets-2019>

Diversiteti i të mirave natyrore dhe kulturore në fushën e BNK-së është një parakusht kryesor për përcaktimin e një oferte turistike të synuar. Megjithatë, gjetjet tregojnë një mungesë të produkteve turistike konkurruese ndërkufitare gjatë gjithë vitit dhe një potencial të pasfrytëzuar turistik. Përveç ofertës së theksuar turistike sezonale, ende nuk ka një ndërveprim të zhvilluar të funksionit turistik përtej kufirit.

Territori i programit nga ana bullgare i përket rajoneve turistike të Sofjes (të njohura për turizmin biznesor dhe kulturor) dhe Rila - Pirin (e njohur për turizmin malor dhe fetar). Një numër i madh i

ujërave nëntokësore, burimeve, rrjedhave ujore sipërfaqësore dhe ujërave minerale janë të pranishëm në pjesën e zonës programore të Republikës së Maqedonisë së Veriut. Në përgjithësi, zona e bashkëpunimit ndërkufitar është një potencial i paçmuar për zhvillimin e turizmit dhe për ruajtjen e biodiversitetit të pasur me rëndësi kombëtare dhe panevropiane. Kalimi i territorit të rajonit për CBC është pjesë e rrugës diagonale të Korridorit Kulturor që lidh Evropën Juglindore me Azinë. Krahas këtyre faktorëve, duhet përmendur diversiteti i periudhave historike dhe vlerat përkatëse kulturore. Zona për bashkëpunim ndërkufitar nuk gëzon tendenca pozitive në përmirësimin e atraktivitetit turistik të rajonit - numri i qëndrimeve gjatë natës në zonë është nën mesataren e duhur kombëtare me përjashtim të zonës së Blagoevgradit e cila është shtëpia e dy qendrave të njohura turistike në të gjithë vendin. viti - Bansko (vendpushim ski dhe malor) dhe Sandanski (qendër spa).

Pavarësisht faktorëve dhe parakushteve mundësuese, turizmi në rajon “njoh” dobësi të pakapërcyeshme: produkti turistik i pazhvilluar në tërësi, rrjeti i pazhvilluar i kompanive për shërbime dhe oferta në turizëm, staf i pamjaftueshëm i kualifikuar në fushën e shërbimeve turistike, gjendje e keqe dhe akses i kufizuar. . te objektet natyrore dhe kulturore-historike. Ndikimi i Covid-it në turizëm paraqet sfida shtesë. Së bashku me nevojën për të zhvilluar industrinë lokale të orientuar nga turizmi për shkak të potencialit të pashfrytëzuar të turizmit, përpjekjet paralele shumëpalëshe dhe përgjigjet e politikave për të rindërtuar lidhjet e turizmit me palët e interesuara lokale, sektorët e tjerë ekonomikë dhe burimet natyrore dhe ekosistemet duhet të kuptohen strategjikisht dhe praktikisht. të integruara dhe të qëndrueshme mënyrë.

1.8 Mungesa e praktikave dhe shërbimeve të bazuara në ekosistem për trajtimin e rreziqeve natyrore dhe humbjes së biodiversitetit

Dimensionet ekologjike të kohezionit territorial përgjithësisht kuptohen dobët dhe duhet të vendosen në një bazë të barabartë me elementët ekonomikë dhe socialë të konceptit. Lidhja midis biodiversitetit dhe ofrimit të shërbimeve të ekosistemit nuk është vendosur ende në zonën e CAP, pavarësisht nga numri i madh i zonave natyrore që gëzojnë statuse të ndryshme ruajtjeje kombëtare dhe ndërkombëtare. Analiza territoriale rendit si problemet më të mëdha mjedisore në rajonin kufitar ndotjen e lumenjve, përmytjet, rrëshqitjet e dheut dhe zjarret. Ka pjesë të lumenjve shumë të ndotura, veçanërisht në pellgun ujëmbledhës të Strumës dhe Bregalnicës, Strumicë dhe një pjesë të lumit Vardar, të cilat kryesisht burojnë nga rrjedha e drejtpërdrejtë e ujërave të zeza nga industria (dhe minierat) dhe amvisëritë, depozitat e minierave dhe përdorimi i pesticideve dhe i pesticideve dhe plehrat ne bujqesi..

Shërbimet e ekosistemit kanë një ndikim të fortë në mënyrën se si trajtohen rreziqet natyrore. Duke qenë se infrastruktura mjedisore në zonën e CAP vlerësohet përgjithësisht si e pazhvilluar, mungesa e praktikave dhe shërbimeve të bazuara në ekosistem për të adresuar sfida të ndryshme mjedisore minon përpjekjet për të adresuar çështjet e ndryshimeve klimatike. Analizat, vlerësimet dhe skenarët e ndryshëm nga institucionet dhe ekspertët kombëtarë dhe ndërkombëtarë e vendosin Republikën e Bullgarisë dhe Republikën e Maqedonisë Veriore në mesin e vendeve me rrezik më të lartë nga ndryshimet klimatike. Faktorët që pritet të kenë një

ndikim negativ në shëndetin e njeriut, mjedisin, biodiversitetin dhe rritjen ekonomike përfshijnë: (1) përmytjet e shpeshta, (2) stuhitë e forta konvektive, të cilat kanë shkaktuar dëme të rënda materiale dhe viktima në shumë rajone të Republikës së Bullgarisë, (3) thatësira të rënda; (4) rrëshqitjet e dheut; (5) rritje e shpeshtësisë së zjarreve në pyje për shkak të pyllëzimit të pamjaftueshëm, vetëndezjes së barit të thatë pranë pyjeve, trajtimit të pakujdesshëm të zjarrit, djegies së pakontrolluar të mbeturinave shtëpiake; (6) rrezik relativisht i lartë sizmik.

Integriteti i pothuajse të gjitha ekosistemeve natyrore në zonën e RAC është aktualisht nën kërcënim, pjesërisht për shkak të ndryshimeve të vazhdueshme klimatike, por edhe për shkak të presioneve antropogjene, duke rezultuar në degradimin e habitatit dhe një kërcënim në rritje të zjarreve në pyje. Humbja e biodiversitetit vazhdon dhe popullatat e disa specieve të rralla vazhdojnë të bien si numër. Qasjet dhe strategjitë e menaxhimit të aplikuara aktualisht nuk sigurojnë ruajtjen efektive të biodiversitetit. Rrjeti aktual kombëtar i zonave të mbrojtura, i cili është pjesë e zonës së KRZ-së, nuk ofron vazhdimësi dhe lidhje mjedisore, pasi ende mungojnë korridoret ekonomike lidhëse mjedisore.

1.9 Gatishmëria e kufizuar për tranzicion të gjelbër

Të dyja ekonomitë kombëtare janë shumë intensive për energji. Ekonomia e Republikës së Maqedonisë Veriore karakterizohet nga joefikasiteti në sistemin e vjetëruar për prodhimin e energjisë, varësia e vazhdueshme e lartë nga qymyri dhe konsumi joefikas i energjisë. Vendi është në fazat e hershme të krijimit të skenës për arritjen e shumë prej synimeve të përcaktuara në Rishikimin e Performancës Mjedisore të OECD. Sipas edicionit të tij të vitit 2019, janë zbatuar masa zbutëse në sektorin e energjisë, duke filluar nga futja e kontrolleve të energjisë, deri te subvencionet për masat e efijencës së energjisë në familje. Për shkak të përdorimit mbizotërues vendas për prodhimin e energjisë elektrike, vendi ka potencial për të reduktuar emetimet e gazeve serrë (GHG). Depozitimi i mbetjeve të ngurta është deri tani kontribuuesi më i madh në EKG në sektorin e mbetjeve, i cili është gjithashtu kategoria me rritje më të madhe për sa i përket emetimeve së bashku me EKG-të shumë të larta të lidhura me transportin, të cilat përbëjnë 15% të emetimeve totale të vendit. Që nga viti 2008, vendi ka bërë pak përparim në zhvillimin e infrastrukturës së menaxhimit të mbetjeve. Deponitë komunale ekzistuese nuk plotësojnë as kërkesat elementare për asgjësim të sigurt të mbetjeve. Pavarësisht zhvillimeve në ngritjen e sistemeve rajonale të menaxhimit të mbetjeve dhe progresit në punën përgatitore, asnjë nga landfillet rajonale nuk është përfunduar.

Republika e Bullgarisë mbetet ekonomia me energji më intensive në BE me një kufi të gjerë. Në vitin 2017, Republika e Bullgarisë kishte nevojë për 3.8 herë më shumë energji dhe prodhoi 4.4 herë më shumë emetim karboni për njësi të PBB-së sesa mesatarja e BE-së. Megjithatë, vendi është ende në rrugën e duhur për të arritur objektivat e tij për EKG dhe energjinë e rinovueshme. Ai nuk po përparon drejt objektivave të tij tregues të efijencës së energjisë dhe hendeuku midis niveleve aktuale dhe atyre të synuara të konsumit të energjisë po zgjerohet.

Ka sfida serioze sociale që lidhen me procesin e transformimit efektiv të energjisë, të tilla si humbja e vendeve të punës dhe rënia e standardeve të cilësisë së jetës. Mbyllja e termocentraleve dhe minierave të qymyrit do të ndikojë negativisht në një numër të konsiderueshëm punëtorësh, gjë që do të sjellë nevoja serioze për rikualifikim dhe hapje të vendeve të punës. Përqendrimi i shumicës dërrmuese të prodhimit të qymyrit në vetëm disa zona, siç është zona CST e Kyustendil, ka të ngjarë të çojë në dallime të rëndësishme socio-

ekonomike dhe territoriale. Alternativat e energjisë dhe të punës për ata që janë të punësuar drejtpërdrejt në industrinë e qymyrit nuk ka gjasa të gjenden në

të njëjtat zona. Kjo do të kërkonte investime të konsiderueshme në rikualifikimin e fuqisë punëtore, si dhe mbështetje sektoriale dhe gjeografike të lëvizshmërisë për të reduktuar humbjet neto të vendeve të punës. Ai do të ketë gjithashtu një efekt të rëndësishëm në punët indirekte (p.sh. furnitorët, ofruesit e ushqimit, ofruesit e shërbimeve) dhe familjet e fuqisë punëtore të prekur.

Megjithëse në Republikën e Bullgarisë janë ndërmarrë aktivitete politike për të promovuar një tranzicion të gjelbër, vendi vazhdon të mbetet prapa BE-së në të gjithë komponentët e ekonomisë rrethore. Shkalla e produktivitetit të burimeve të [Republikës së Maqedonisë së Veriut] është gjithashtu shumë nën mesataren e BE28. Të dy vendet nuk kanë një strategji të ekonomisë rrethore. Republika e Maqedonisë së Veriut nuk mbledh as të dhëna për riciklimin dhe përdorimin rrethor të materialeve dhe kjo tregon se këto praktika janë të pazhvilluara. Prandaj, ka një thirrje urgjente për të dy vendet për t'iu përgjigjur sfidës së promovimit dhe mbështetjes më aktive të parimeve të ekonomisë qarkore dhe praktikave të lidhura me prodhimin.

1.10 Lidhje e kufizuar ndërkufitare dhe lëvizshmëri ndërrajonale

Raporti i Komisionit për Bullgarinë si vend për vitin 2020 thekson nevojën që vendi të ndërtojë një infrastrukturë të sigurt, të qëndrueshme dhe elastike, duke përfshirë infrastrukturën rajonale dhe ndërkufitare. Raporti thekson lidhjen me vendet fqinje si një sfidë kryesore. Zbatimi i politikës së rrjetit trans-evropian të transportit për ndërtimin e infrastrukturës rrugore dhe hekurudhore dhe lidhjet me Ballkanin Perëndimor do t'i mundësojë Bullgarisë të përfitojë nga të qenit një vend tranzit në korridorin e ardhshëm hekurudhor të mallrave Alpin-Ballkanin Perëndimor. Është ende prioritet zhvillimi i korridoreve Orient/Lindje-Mesdhe, si dhe lidhjet me Ballkanin Perëndimor. Prandaj, projektet që synojnë zgjerimin e aksesit në rrjetin kryesor TEM-T duhet të trajtohen me prioritet të lartë.

Mungesa e lidhjeve hekurudhore, rrugore dhe/ose autostrade ndërmjet dy vendeve, rritja e trafikut ndërkufitar dhe perspektiva e zgjerimit të aksesit në rrjetin kryesor të rrjetit të transportit trans-evropian - TEN-T (TEN-T) rezultojnë në të pamjaftueshme mundësitë për kalimin e kufirit dhe komplikojnë ngarkesën dhe transportin e udhëtarëve. Ekzistojnë vetëm 3 pika kufitare operacionale përgjatë kufirit, që i shërbejnë një popullsie prej rreth 1 milion banorësh. Të gjitha këto hallka që mungojnë, si dhe potenciali i pashfrytëzuar për lëvizshmëri në intervalin e lidhjes, kanë nxitur nevojën për të përmirësuar aksesin në kufi dhe TEM-T, duke marrë parasysh perspektivat për zgjerimin e përshpejtuar të BE-së.

Përsa i përket lëvizshmërisë ndërrajonale, rrugët në zonat malore janë vazhdimisht në gjendje të keqe dhe pengojnë ndërlidhjen, duke reduktuar kështu lëvizshmërinë. Qasja e vështirë e transportit në rajonet periferike më pak të zhvilluara çon në mungesë të aktivitetit ekonomik efektiv, nivele të larta të papunësisë, shpopullim të vendbanimeve dhe ofrim të pamjaftueshëm të shërbimeve publike. Kjo “redukton” komunikimet në territor në një perimetër më të vogël dhe kufizon mundësitë për zhvillim. Prandaj, lidhjet dhe shërbimet ndërmjet zonave urbane dhe të largëta/rurale duhet të forcohen për të ndërtuar një territor të drejtë, gjithëpërfshirës dhe potencialisht koherent CBC.

Një nga pistat evropiane të çiklizmit, përkatësisht shtegu EuroVelo 13 Trail Iron Curtain Trail, shtrihet në rajonin CBC. Linjat e EuroVelo kanë një qëllim turistik, pra nuk lidhin qytetet e mëdha, por lehtësojnë lëvizshmërinë turistike, gjë që ndikon në rritjen e përgjithshme ekonomike të rajonit kufitar. Megjithatë, asnjë nga segmentet e korridorit EuroVelo që kalon nëpër Republikën e Maqedonisë së Veriut dhe Republikën e Bullgarisë nuk është i zhvilluar ose së paku i shënuar.

6 Komisioni Evropian (2019b), Punësimi dhe Zhvillimet Sociale në Evropë 2019, korrik 2019.

7 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/main-tables>

Sfidat e zakonshme me pak fjalë

- Skema e mëposhtme e divergjencës territoriale në fushën e BNK mund të shprehet: tendencë për pikë më të larta për dimensionin e efikasitetit (GDP, GDP, eksporte), por pikë më të ulëta për dimensionin bazë (infrastrukturë, shëndetësi dhe arsim), dimensionin e inovacionit (gatishmëria dixhitale, dinamika e biznesit dhe inovacioni), dimensionin mjedisor dhe lidhshmëria.
- Nëse trendet aktuale demografike dhe arsimore vazhdojnë, atëherë do të ketë mospërputhje në rritje, me më pak punë me kualifikim të ulët që do t'u ofrohen një numri në rritje punëtorësh me kualifikim të ulët dhe kandidatëve më pak të aftë për të përmbushur kërkesën në rritje për fuqi punëtore me aftësi të lartë;
- Përmbajtja e orëve me zgjedhje, aktivitetet jashtëshkollore dhe nevojat për arsimin e të rriturve janë të lidhura ngushtë me nevojat e tregut të punës për t'u përgjigjur edhe reduktimi i sfidës së fuqisë punëtore dhe rritja e mospërputhjes së tregut të punës;
- Hendeku social dhe ekonomik ndërmjet personave të pafavorizuar socio-ekonomik dhe personave të pafavorizuar (duke përfshirë edhe shpërndarjen e të ardhurave) po rritet në Republikën e Bullgarisë, ndërsa trendi i kundërt vërehet në Republikën e Maqedonisë së Veriut, ku hendeku i të ardhurave dhe relativisht i lartë rreziku i varfërisë dhe Përfshirja sociale mbetet një sfidë që duhet kapërcyer në të dy vendet;
- Nevojiten më shumë stimuj ekonomikë për të trajtuar papunësinë, veçanërisht tek të rinjtë;
- Grupet e cënueshme dhe të pafavorizuara të njerëzve vazhdojnë të kenë akses të kufizuar në shërbimet e interesit të përgjithshëm, ndaj duhen vendosur masa të integruara për të përmirësuar cilësinë e shërbimeve dhe përfshirjen aktive ekonomike të njerëzve vulnerabël me prioritet dhe nga një perspektivë TIK që do të ofrojë më shumë zgjidhje dixhitale. .
- Miratimi i TIK-ut mbetet një nga variablat mbi të cilin të dyja vendet kanë një punë relativisht të mirë, por në një mjedis më pak të transformuar dixhitalisht - gjë që hap hapësirë për zhvillimin e zgjidhjeve më dixhitale në fusha të ndryshme politikash.
- Sfidat kryesore për zonën ndërkufitare qëndrojnë në përmirësimin e fuqisë së saj punëtore, inkurajimin e ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme për të investuar në inovacion, nxitjen e rritjes sipërmarrëse dhe investimet publike dhe private në kërkimin dhe zhvillimin, dhe forcimin e lidhjeve shkencë-biznes për të mbështetur njohuritë dhe transferimin e teknologjisë;

- Mungesa e produkteve turistike konkurruese gjatë gjithë vitit, në fushën e PBS, pengon zhvillimin e industrisë së turizmit, si dhe vëmendje shtesë duhet t'i kushtohet marketingut dhe promovimit të turizmit;
- Mungesa e praktikave dhe shërbimeve të bazuara në ekosistemin për të kufizuar humbjen e biodiversitetit dhe shfaqjen e rreziqeve natyrore;
- Konsumi i lartë i energjisë dhe EKG, investimet e ulëta në energjinë e pastër, modelet rrethore të pazhvilluara ngadalësojnë ritmin në fushën e CBC, për të kontribuar në konkurrencën neutrale ndaj klimës dhe transformimin pa karbon;
- Infrastruktura bazë e pazhvilluar e transportit dhe e shërbimeve rezulton në lidhje të kufizuar rajonale që mund të thellojë më tej barrierat ndaj lëvizshmërisë ndërkufitare

2. FORCAT E LËVIZJES

2.1 Sfondi i favorshëm makroekonomik dhe performanca e SME-ve (ndërmarrjet e vogla dhe të mesme)

Të dy vendet gëzojnë stabilitet makroekonomik dhe potencial të rritjes. Për Republikën e Bullgarisë, kjo e fundit është rreth 3% nga viti 2016, me produktivitetin total të faktorëve si faktor kryesor pas zgjerimit të saj, së bashku me rritjen e peshës së eksporteve në treg, rritjen e kostos së punës për njësi të prodhuar dhe integrimin e vazhdueshëm në zinxhirët e vlerës globale, të cilat mbështetën pozicionin konkurrues të Republikës së Bullgarisë.

E nxitur nga eksportet e forta dhe rritja e kërkesës së brendshme, PBB-ja e Republikës së Maqedonisë së Veriut u rrit me 2, 7% në 2018. Investimet, megjithatë, vazhduan të bien.

Në nivelin e bashkëpunimit ndërkufitar, disa ndryshime në pjesët e PBB-së rajonale për vitin 2018 formojnë perspektivën aktuale ekonomike të zonës kryesisht për shkak të madhësisë së kufizuar të tregut të Republikës së Maqedonisë Veriore: - Zona e Blagoevgradit (2.7%), Kyustendil zona (1,0 %), rajoni juglindor (9,37 %), rajoni lindor (8,25 %), rajoni verilindor (4,91 %).

Në terma nominalë, të 5 rajonet tregojnë rritje të PBB-së me një normë afër mesatares kombëtare.

Vlera e shtuar bruto (PBB) është një tjetër tregues i rëndësishëm i prodhimit ekonomik në zonën ndërkufitare. Në Republikën e Maqedonisë së Veriut, vlera e shtuar e NVM-ve është rritur për 28,0% në periudhën 2012-2017, dhe punësimi në NVM është rritur për 12,3% në të njëjtën periudhë. Në Republikën e Bullgarisë, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme gjenerojnë dy të tretat e vlerës totale të shtuar dhe tre të katërtat e totalit.

punësimi në vend, i cili është shumë më i lartë se mesatarja përkatëse e BE-së prej 56.4% dhe 66.6%. Në vitet 2014-2018, NVM-të në “ekonominë e biznesit jofinanciar” gjeneruan një rritje të ndjeshme prej 50,7% të vlerës së shtuar të NVM-ve. Në të kundërt, punësimi i NVM-ve u rrit vetëm mesatarisht, me 8.6%. Tregtia me shumicë dhe pakicë gjithashtu formëson specializimin sektorial në Republikën e Maqedonisë së Veriut, me pjesëmarrje prej 40,7% të NVM-ve, 30,3% të punësimit të përgjithshëm të NVM-ve dhe pothuajse një të tretën (31,6%) të vlerës së shtuar totale të NVM-ve. Një nga sektorët e SME-ve me rritje më të shpejtë në vend në vitet 2012-2017 ishte sektori i informacionit dhe komunikimit. NVM-të në këtë sektor arritën rritje mbresëlënëse

të vlerës së shtuar prej 64.4%, dhe rritje akoma më të lartë të punësimit prej 65.9%. Megjithatë ekonomia e Republikës së Bullgarisë është shumë e orientuar drejt shërbimeve, rritja e shëndetshme e fundit e vlerës së shtuar të NVM-ve u ndikua pjesërisht nga prodhimi. Vlera e shtuar e NVM-ve në këtë sektor është rritur me 41.1% në vitet 2014-2018, ndërsa punësimi i SME-ve është rritur me 4.9%.

Në nivelin e bashkëpunimit ndërkufitar, pjesa më e madhe e prodhimit ekonomik të prodhuar është regjistruar në zonën e Blagoevgradit në sektorin e shërbimeve, pasuar nga rajoni lindor dhe juglindor i Republikës së Maqedonisë Veriore i specializuar në bujqësi. Industria është sektori me peshën kumulative më të ulët të PBB-së. Megjithatë, ajo renditet e dyta në ekonominë e Republikës së Bullgarisë dhe e treta në ekonominë e Republikës së Maqedonisë së Veriut në zonën ndërkufitare, dhe përfaqësohet kryesisht nga minierat, si një sektor lider në të kaluarën dhe ende duke ruajtur pjesën më të madhe të tij. Peshë të rëndësishme në prodhimin industrial rajonal. Në përgjithësi, ky specializim rajonal ndërkufitar i ngjan zhvillimit të ulët ekonomik dhe performancës ekonomike jokonkurruese me mundësi të kufizuara që kompanitë vendase t'i bashkohen zinxhirëve të vlerës globale. Megjithatë, u vu re një tendencë pozitive: pesha e fortë e shërbimeve vazhdoi të rritet në kurriz të tkurrjes së sektorëve të industrisë dhe bujqësisë.

Sipas Komisionit për vlerësimin e Programit për reforma ekonomike të Republikës së Maqedonisë së Veriut (2019-2021), ekonomia kombëtare u rimëkëmb në vitin 2018 në kurriz të eksporteve të forta. Republika e Bullgarisë është ndër partnerët më të mëdhenj tregtarë dhe ky është një parakusht kyç mundësues për ndërtimin e zinxhirëve rajonalë të vlerës. Sipas Agjencisë Bullgare të Doganave, trafiku i mallrave dhe lëvizja e njerëzve midis dy vendeve rritet mesatarisht me 10% në vit. Për të theksuar më tej këtë trend pozitiv, këtu janë rezultatet e performancës së të dy vendeve në fushën e internizimit që janë në përputhje me mesataren e BE-së (Fact Sheets për SBA 2019 (2019 SBA Fact Sheets) për Republikën e Bullgarisë dhe Republika e Maqedonisë së Veriut).

Vendndodhja e favorshme gjeografike dhe afërsia e kryeqyteteve të dy vendeve mund të ndikojë pozitivisht në potencialin zhvillimor të rajonit.

2.2 Biodiversiteti i pasur me ndikim të fortë në rritjen ekonomike

ona e programit gëzon një trashëgimi natyrore shumë të pasur dhe të larmishme. Republika e Bullgarisë është vendi i tretë i renditur i BE-së në Rrjetin Kombëtar të Mjedisit - NEN (NEN) me mbulim prej 34.4% të territorit të saj kombëtar nën rrjetin Natura 2000. Pjesa bullgare e zonës ndërkufitare është e pasur me parqe natyrore dhe rezerva që gëzojnë forma të ndryshme mbrojtjeje. Një numër i madh i habitateve natyrore në kufirin e Republikës së Maqedonisë së Veriut janë nominuar zyrtarisht për lokacione kandidate në Rrjetin Emerald. Rrjeti Nacional Emerald në Republikën e Maqedonisë Veriore mbulon 16 lokacione që përfaqësojnë rreth 80% të të gjithë rrjetit. Në kufirin e Republikës së Maqedonisë Veriore kalojnë korridore të rëndësishme ekologjike me rëndësi gjeomorfologjike, ornitologjike dhe botanike.

Nga shtatori i vitit 2021, Bjeshkët e Osogovës morën statusin e mbrojtjes së një sipërfaqe prej 48,829.26 hektarësh. Disa zona të tjera janë në rrugën e tyre për t'u mbrojtur nga rrjeti Emerald - këto janë Dolna Bregalnica dhe Malet e Maleshevës me 11,460.89 hektarë zona të mbrojtura.

Zona e programit gjithashtu i përket Brezit të Gjelbër Ballkanik, i cili është pjesa më jugore e Brezit të Gjelbër Evropian. Krahas diversitetit natyror të rajonit, ka pyje që mbulojnë rreth 46.5% të territorit të përgjithshëm të zonës kufitare, të cilat ofrojnë lëndë të parë për industrinë e përpunimit të drurit, si dhe mundësi për aktivitete rekreative dhe gjatë.

Rishikimi i performancës mjedisore të OECD-së për vitin 2019 thekson se Republika e Maqedonisë së Veriut ka ruajtur me sukses bollëkun e specieve të egra autoktone të faunës, kërpudhave dhe florës, duke përfshirë specie të shumta të kategorizuara nga Unioni Ndërkombëtar për Ruajtjen e Natyrës (IUCN) si të rrezikuara globalisht. dhe specie të përfshira në Listën e Kuqe Evropiane, si dhe shumë lloje endemike..

Pavarësisht mbrojtjes së larmishme mjedisore që gëzon zona ndërkufitare, në rajon ka zona me humbje habitati, fragmentim dhe modifikim, ekosisteme të reduktuara ose të shkatërruara. Arsyt kryesore për këtë janë: sistemet e dobëta të kontrollit, niveli i ulët arsimor, mungesa e informacionit, cenueshmëria e lartë ndaj rreziqeve natyrore dhe të shkaktuara nga njeriu (të krijuara nga njeriu ose nga njeriu), mungesa e planifikimit të integruar dhe praktikave dhe shërbimeve të bazuara në ekosistem. , etj.

Sipas Komisionit dhe Strategjisë së BE-së për Biodiversitetin 2020, zhvillimi i infrastrukturës së gjelbër (GI) është shembulli më i mirë i praktikave të bazuara në ekosistem që kontribuojnë në komunitetet elastike dhe rezultojnë në përfitime të shumta për një territor të caktuar. Këto përfitime ndihmëse përfshijnë përmirësimin e shëndetit dhe mirëqenies së njerëzve, përmirësimin e shërbimeve mjedisore dhe rritjen ekonomike. Infrastruktura e gjelbër synon të forcojë dhe rivendosë ekosistemet e degraduara duke forcuar menaxhimin e integruar të tokës. Siç theksohet në Strategjinë e BE-së për Infrastrukturën e Gjelbër, investimet në infrastrukturën e gjelbër kanë potencial të rëndësishëm për rritjen e zhvillimit rajonal dhe urban, duke përfshirë mirëmbajtjen ose krijimin e vendeve të punës. Biodiversiteti i pasur i rajonit është baza për zhvillimin dhe diversifikimin e formave të ndryshme të turizmit.

3. NEVOJA PËR INVESTIME TË PËRBASHKËT

Nevojat e identifikuar për investime të përbashkëta pasqyrojnë dallimet e deklaruara territoriale, sfidat dhe burimet, si dhe synimet e Axtendës Territoriale 2030, e cila synon të forcojë solidaritetin në nxitjen e konvergjencës dhe reduktimin e pabarazive midis vendeve më të favorshme dhe atyre me perspektiva më pak të begata ose vonesa mbrapa.

- Investimet në masa territoriale të integruara shumëdimensionale që lidhen me hendekun e të ardhurave, rrezikun relativisht të lartë të varfërisë, përfshirjen sociale përmes shërbimeve me bazë komunitare dhe punësimit të integruar, përmirësimin e aksesit dhe cilësisë së shërbimeve të përgjithshme për njerëzit dhe ndërmarrjet;

- Investimet në zhvillimin dhe zbatimin e mundësive tërheqëse të punësimit dhe programeve gjithëpërfshirëse të zhvillimit dixhital, duke përfshirë masat e ekonomisë së argjendte;

- Investimet për përmirësimin e cilësisë, rëndësinë e tregut të punës dhe përfshirjen e arsimit dhe trajnimit;

- Investimet për modernizimin teknologjik, adoptimin e modeleve rrethore, dixhitalizimin, internizimin, sipërmarrjen, aksesin dhe ngritjen e zinxhirëve të vlerave rajonale, lehtësimin e rrjeteve ndërkufitare të ndërmarrjeve, etj;

- Investimet në prezantimin dhe përhapjen e qasjes së "teknologjisë së qëllimit" që do të përdorte kërkimin dhe investimet për të krijuar zgjidhje që adresojnë urgjencën e sfidave mjedisore dhe sociale të bashkëpunimit ndërkufitar;
- Investimet në zhvillimin e qasjeve të bazuara në ekosisteme dhe zgjidhjeve të peizazhit për të adresuar çështjet mjedisore, si dhe teknikat e zakonshme të ruajtjes dhe ruajtjes;
- Investimet për zhvillimin e integruar të praktikave të turizmit të qëndrueshëm;
- Investimet në përmirësimin e lidhjes dhe lëvizshmërisë ndërkufitare.

. PLOTËSIA DHE SINERGJI ME PROGRAME DHE INSTRUMENTE TË TJERA FINANCIARE

Programi IPA 3 i bashkëpunimit ndërkufitar ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut plotësohet me programe dhe instrumente të tjera financimi. Sinergjia dhe efekti kumulativ i këtij komplementariteti mund të renditen sipas prioritetëve të programit të bashkëpunimit ndërkufitar IPA 3, si më poshtë:

PRIORITET 1 RAJON KUFIRI I GJELBLI (infrastruktura e gjelbër)

Këto tema mbulohen në Programin e Mjedisit dhe në Kornizën e Prioritetit Kombëtar për Veprim për Natura 2000 për periudhën programore 2021-2027. Për të siguruar një ndikim të qëndrueshëm në infrastrukturën mjedisore, Programi aktual ndërvepron me Programin e Mjedisit 2021-2027 për të inkurajuar forcimin e biodiversitetit, infrastrukturës "të gjelbër" në zonat urbane dhe uljen e ndotjes.

Kuadri Kombëtar i Prioritetit për Veprim për Natura 2000 fokusohet në përpjekjet për të siguruar men habitatet natyrore dhe speciet me rëndësi evropiane dhe kombëtare për të ndaluar humbjen e biodiversitetit duke përmirësuar mbrojtjen dhe ruajtjen e natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës së gjelbër.

Programi i ri Euro-Med Transnacional 2021-2027, të cilit i janë bashkuar së fundi Republika e Maqedonisë së Veriut dhe Republika e Bullgarisë, parashikon zbatimin e një koncepti të infrastrukturës së gjelbër që mund të përmirësojë gradualisht disponueshmërinë e shërbimeve të ekosistemit dhe të mbështesë vizionin e ruajtjes së biodiversitetit si vlera ekonomike për rajonet.

Të njëjtat synime ndiqen edhe nga programi ADRION, në të cilin merr pjesë edhe Republika e Maqedonisë së Veriut. Kështu, pjesëmarrja individuale e Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut në programe të ndryshme të financuara nga BE-ja krijon sinergji të rëndësishme me programin e bashkëpunimit ndërkufitar IPA 3. të zhvillimit socio-ekonomik dhe të ruajtjes së një shëndeti të shëndetshëm dhe mjedisi i mbrojtur përplasen dhe kështu krijojnë ndikim më të madh, efikasitet dhe ndikim pozitiv në mjedis.

PRIORITETI 2 RAJONI KUFIRI I LIDHUR (lidhje komunikimi, akses i zgjeruar në thelbin TEN-T)

Projekti për "Krijimi i një kalimi të ri kufitar Klepalo" ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë Veriore sipas programit aktual plotëson ndërhyrjet nga Programi për Sigurinë e Transportit 2021-2027 për zhvillimin e marrëdhënieve me vendet fqinje. Është planifikuar të realizohet lidhja hekurudhore ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut, si dhe modernizimi i segmentit Sofje-Pernik-Radomir dhe përfundimi i

modernizimit të seksionit Elin Pelin-Kostenec. Zgjerimi i planifikuar i aksesit në rrjetin kryesor TEM-T duke siguruar një lidhje të drejtpërdrejtë rrugore me autostradën Struma në Bullgari, si pjesë e korridorit kryesor Orient/Lindje-Mesdhe, do të forcojë lidhjen rajonale dhe lëvizshmërinë ndërkufitare. Menaxhimi efektiv të Rrjetit Kombëtar të Mjedisit dhe mbrojtjen e

PRIORITETI 3 ZHVILLIMI I INTEGRUAR I RAJONIT NDËRKUFITAR (Zhvillimi i Integrueshëm Territorial i Rajoneve)

Ndërhyrja në Programin e Zhvillimit Rajonal 2021-2027 sipas Prioritetit 1: Zhvillimi i Integrueshëm Urban dhe Prioriteti 2: Zhvillimi i Integrueshëm Territorial i Rajoneve për zbatimin e masave infrastrukturore që synojnë përmirësimin dhe zhvillimin e kulturës, turizmit, lëvizshmërisë së qëndrueshme urbane, transportit dixhital dhe të sigurt masat për përmirësimin e cilësisë së mjedisit si infrastruktura e gjelbër, masat për stimulimin e aktivitetit ekonomik, investimet në infrastrukturën teknike për zhvillimin e zonave industriale apo infrastrukturë tjetër për zhvillimin e aktiviteteve ekonomike dhe mbështetje për inovacionin dhe zhvillimin e NVM-ve.

INTERREG IPA Greqi - Republika e Maqedonisë Veriore 2021-2027 (Rajoni planor Juglindor i Republikës së Maqedonisë Veriore) parasheh masa të fokusuara në mbështetjen e sipërmarrjes dhe startup-eve, të orientuara drejt produkteve dhe shërbimeve ndërkufitare, turizmit, transferimit të njohurive dhe TIK-ut.

Instrumenti IPA III për Republikën e Maqedonisë së Veriut ofron ndihmë të konsiderueshme që plotëson mbështetjen e madhe të financuar nga BE në rajon. Në kuadër të programit PGS-IPA III, Programi i BE-së i Prespës shihet si një instrument që intensifikon angazhimin e përbashkët të dy vendeve për të përshpejtuar Axiendën e Gjelbër në territoret e tyre. Pavarësisht nga fakti se mbulimi gjeografik i programit të BE-së në Prespa nuk përkon me zonën e programit të bashkëpunimit ndërkufitar, vlera e shtuar e nismës së Prespës plotëson punën e vazhdueshme në të gjithë rajonin fqinj dhe sinergjitë e krijuara përfitojnë të gjithë zonën.

Fusha e politikave, ku të dy programet janë më plotësuesit, është Axienda e Gjelbër, ku shtyllat e ndryshme të biodiversitetit janë qendrore. Një mjet i përshtatshëm për ndërtimin e sinergjive midis dy programeve mund të jetë zbatimi i aktiviteteve paralele ose të njëpasnjëshme në territore të ndryshme, por ngjitur, me qëllim përmirësimin e përshkueshmërisë mjedisore dhe zgjerimin e korridoreve mjedisore nga lindja në perëndim dhe për të mbështetur zhvillimin e produkteve të turizmit të qëndrueshëm. .

Përveç kërkesës për komplementaritet ndërmjet programeve të financuara nga BE-ja, konsistenca u kërkuar edhe në nivelin e politikave të BE-së, veçanërisht midis fushës së politikës së kufirit të jashtëm dhe zgjerimit në kontekstin e Procesit të Berlinit.

Programi ka një ndikim potencialisht të fortë në progresin e zbatimit të 5 nga 6 nismat kryesore të Strategjisë BE-Ballkani Perëndimor.

Zhvillimi i biznesit konsiderohet kryesisht si zona më e favorshme për politikën kumulative të BE-së dhe ndërhyrjet financiare në Ballkanin Perëndimor (i ashtuquajtur i WB6) dhe në zonën ndërkufitare. Duke ofruar mbështetje për bizneset ndërkufitare për të përvetësuar dhe bashkuar zinxhirët ndërkombëtarë të vlerave, Programi plotëson përpjekjet e Forumit të Investimeve të

Dhomës së Tregtisë së Ballkanit Perëndimor 6 (WB6 CIF) për të lehtësuar kontaktet ndërsektoriale dhe për të promovuar Ballkanin Perëndimor (WB6) si një destinacion investimi.

Prandaj, programi zgjeron mundësitë për rrjetëzimin e komuniteteve të biznesit ndërmjet zonës ndërkufitare dhe rajonit të Ballkanit Perëndimor dhe në këtë mënyrë krijon perspektivën e shfaqjes së zinxhirëve të vlerave ballkanike (të theksuara në Dokumentin e Orientimit Kufitar).

Programi luan një rol kyç në Axhendën e Lidhshmërisë ZB6, dhe pjesërisht në Iniciativën kryesore për Sigurinë dhe Migracionin, duke hedhur themelet për lëvizjen më të lehtë dhe më të shpejtë të qytetarëve, bizneseve dhe kapitalit ndërmjet Ballkanit Perëndimor dhe BE-së përmes ndërtimit të një të re Pika kufitare (PKK) Klepalo në kufirin ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut.

Sipas Prioritetit 3, Zhvillimi i Integruar Ndërkufitar, Programi do të kërkojë të zgjerojë lidhjen tokësore duke mbështetur zhvillimin e lëvizshmërisë alternative, duke përfshirë një rrjet shtigjesh për biçikleta, pyje "të pista" dhe rrugë fshatare, heliporte, etj.

Programi trajton prioritetet e Axhendës së Gjellbër të Ballkanit Perëndimor (BB6) në drejtim të mbrojtjes dhe restaurimit të ekosistemit. Kontributi i Programit për këtë qëllim shkon në formën e projekteve të vogla që mbështesin zhvillimin e infrastrukturës së gjellbër për të rritur përshkueshmërinë mjedisore dhe për të parandaluar humbjen e biodiversitetit.

Themelet strategjike (Axhenda Dixhitale për Ballkanin Perëndimor) dhe përqendrimi i Programit ndërtojnë sinergji të forta (në fushën e ekonomisë dhe shoqërisë dixhitale) dhe marrin rrugë identike për t'i bërë qytetarët e Ballkanit Perëndimor (WP6) dhe zonës PG plotësisht të aftë të korrijës së përfitimave të transformimit dixhital të shpejtë dhe të pashmangshëm.

E fundit, por jo më pak e rëndësishme, pavarësisht mosmarrëveshjeve të vazhdueshme politike midis Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut, Programi dërgon një mesazh pozitiv për të gjithë të interesuarit se kur mbahen marrëdhëniet e fqinjësisë së mirë në nivel territorial, mosmarrëveshjet dypalëshe nuk janë më pengesë. Drejt rritjes dhe prosperitetit.

Për sa i përket zbatimit të qasjes së koordinimit ndërprogramor për përballimin e sfidave gjeografike dhe tematike dhe për lehtësimin e sinergjive ndërprogramore, organet drejtuese do të ndjekin dy rrugë: 1) Ftesa për përfaqësuesit e organeve qeverisëse të të gjitha përkatëseve (atyre të cilëve gjeografikisht mbulimi mbulon fushën e CGS) Programet e financimit të BE-së për SHA / WGD të Programit; dhe 2) Krijimi i grupeve tematike ndërprogramore të punës dhe shkëmbimi i stafit/ekspertëve në fazën e përgatitjes së Udhëzimeve për aplikantët.

5. MËSIMET E MJERA NGA EKSPERIENCA E KALUAR

Pavarësisht përqendrimit tematik të imponuar nga rregulloret e BE-së në periudhën 2014-2020, fushat e ndërhyrjes të përcaktuara në programin INTERREG IPA PBS 2014-2020 mbeten ende mjaft të ndryshme dhe pa asnjë ndërvarësi.

Pavarësisht burimeve të kufizuara (madje të reduktuara në periudhën 2014-2020) financiare, interesi për programin mbeti i lartë në të dyja periudhat e programimit. Në periudhën 2007-2013 - në kuadër të 3 thirrjeve të hapura janë dorëzuar 320 projekte dhe janë nënshkruar 100 kontrata, ndërsa në periudhën 2014-2020 - në 2 thirrjet e hapura janë dorëzuar 379 projekte dhe janë nënshkruar 73 projekte.

Kjo tregon se më shumë se 75% e projekt-propozimeve nuk u financuan dhe se investimet e shpërndara të sektorit të bazuara në thirrje të hapura çuan nga njëra anë në konkurrencë të fortë dhe pritshmëri të larta të përfituesve potencialë, dhe nga ana tjetër në të fragmentuara dhe "pikë- ndërhyrje", disa prej të cilave nuk lidheshin drejtpërdrejt me nevojat reale dhe potencialin e rajonit ndërkufitar. Përkundër interesimit të lartë të treguar, kompetenca e ulët e disa përfituesve për zbatimin e projekteve të masave të caktuara dhe niveli i ulët i partneritetit ndërmjet sektorit publik dhe atij joqeveritar kontribuan në kapitalizimin e pamjaftueshëm të rezultateve të projektit. Për më tepër, rraskapitja është vërejtur në gjenerimin e ideve të projektit - p.sh. Rritje e numrit të projekteve, me ide/qëllime të ngjashme tashmë të financuara dhe në të gjitha thirrjet shumica e aplikantëve janë e njëjta organizatë/institucion.

Vlerësimi i ndikimit të programit 2007-2013, si dhe vlerësimi afatmesëm i programit 2014-2020, tregoi se, në përputhje me diversitetin e sferave të ndërhyrjes, u dha një numër dhe gamë e gjerë rezultatesh. . Nga pikëpamja financiare, ekziston një mospërputhje drastike midis fondeve në dispozicion, të kërkuara dhe të dakorduara - mesatarisht, buxheti total i të gjitha aplikacioneve tejkalon atë të disponueshëm me 345%, ndërsa vetëm 20% e totalit të financimit të kërkuar është dakorduar.

Shpesh, ky disproporcion financiar është një parakusht për efekte të dobëta programore në aspektin e efikasitetit dhe qëndrueshmërisë.

Prandaj është e vështirë që programi të sjellë përfitime për komunitetet, të intensifikojë efektet e tij për rajonin dhe veçanërisht vlerën e shtuar të arritur përmes bashkëpunimit.

Në këtë drejtim, për të arritur një ndikim të dukshëm, u rekomandua një qasje e re, më e orientuar drejt rezultateve në zbatimin e programeve të ardhshme. Pritet që fokusi më i mirë i programit të forcojë lidhjet ndërmjet nevojave dhe burimeve (duke përqendruar më shumë burime në zonat më të kërkuara të ndërhyrjes) duke gjeneruar kështu efekte proporcionale dhe të qëndrueshme në territor.

6. STRATEGJITË MAKRORAJONALE (ZKM)

Sfidat territoriale të adresuara nga Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar (p.sh. kërcënimet mjedisore, zhvillimi i pabarabartë socio-ekonomik, arsimi i pakoordinuar, sistemet e kërkimit dhe inovacioni) njihen gjithashtu si të tilla në Strategjinë e Danubit - EUSDR (Republika) Bullgari) dhe në Strategji për Rajonin e Adriatikut dhe Jonit - EUAIRS (Republika e Maqedonisë së Veriut).

Kjo hap mundësi për përafrimin e prioriteteve përkatëse të Programit të Bashkëpunimit Ndërkufitar me dy IRA-të dhe për përfshirjen e kësaj të fundit në kuadrin strategjik të programit të referencës. Megjithatë, zona e programit nuk është afër as Danubit dhe as pellgut të Adriatikut dhe Jonit. Kjo rrethanë lejon që MRS të inkorporohet kryesisht nga këndvështrimi i sinergjive dhe kontributeve indirekte. Në veçanti, sinergjitë dhe koordinimi i veprimeve ndërmjet programit të bashkëpunimit ndërkufitar dhe dy IRA-ve mund të projektohen potencialisht në fushën e kapaciteteve institucionale dhe shkëmbimit të praktikave/dijeve/zgjidhjeve në prioritetet e mëposhtme të SNK:

<i>Fusha prioritare 3: "Promovimi i kulturës dhe turizmit, kontaktet mes njerëzve" (EUSRD) dhe Shtylla 4 "Turizmi i Qëndrueshëm" (EUSRS)</i>

Një gamë e konsiderueshme e aktiviteteve të Programit BNK, të cilat do të mbështeten në kuadër të prioritetit "Zhvillimi i Integruar i Rajonit Kufitar", do të fokusohen në turizëm. Investimet pritet të përmirësojnë infrastrukturën dhe shërbimet në lidhje me turizmin, markimin dhe marketingun, si dhe të forcojnë koordinimin ndërinstitucional dhe zhvillimin e politikave, duke inkurajuar ruajtjen dhe rilidhjen me ekosistemet natyrore në kërkim të një komuniteti të qëndrueshëm turistik ndërkufitar. Marrëdhëniet midis njerëzve janë në thelb të këtij komuniteti.

Fushat prioritare: 5 "Rreziqet mjedisore", 6 "Biodiversiteti, peizazhet, cilësia e ajrit dhe tokës" dhe 10 "Kapaciteti dhe bashkëpunimi institucional" (EUSRD) dhe Shtylla 3 "Cilësia e Mjedisit" (EUSRS)

Sipas Prioritetit 1 "Rajoni Kufitar më i Gjelbër", Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar do të kërkojë përmirësimin e infrastrukturës së gjelbër si një mjet për mbrojtjen dhe zgjerimin e lidhjeve ekologjike, si dhe për të parandaluar humbjen e biodiversitetit dhe kolapsin e ekosistemit. Autoritetet publike njihen gjithnjë e më shumë si ofruesit kryesorë të shërbimeve të ekosistemit në ndërtimin dhe rinovimin e hapësirave të gjelbra, prandaj, promovimi i praktikave për të forcuar kapacitetet institucionale për t'iu përshtatur ndryshimeve klimatike, së bashku me përhapjen e zgjidhjeve të gjelbërimit, do të kontribuojë në një ndikim të vlefshëm në arritje. Për qëllimet e EUSR-së dhe EUSR-së

1.3. Arsyetimi për zgjedhjen e objektivave të politikës dhe objektivave specifike të Interreg, prioritetet e duhura, objektivat specifike dhe format e mbështetjes, duke adresuar, aty ku është e përshtatshme, hallkat që mungojnë në infrastrukturën ndërkufitare

Referenca: pika (c) e nenit 17 (3)

Tabela 1

Objektivi i zgjedhur politikës CP ose objektivi specifik i zgjedhur INTERREG	Objektivi specifik i zgjedhur Prioriteti Arsyetimi i përzgjedhjes	Prioritet	Arsyetimi për zgjedhjen
CP 2 Tranzicion më i gjelbër dhe me pak karbon në një ekonomi me karbon zero dhe Evropë elastike duke promovuar	<i>Përmirësimi i mbrojtjes dhe ruajtjes së natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës së gjelbër, përfshirë në zonat urbane dhe reduktimi i të gjitha formave të</i>	Rajoni kufitar më i gjelbër	<i>Zona e programit gëzon biodiversitet të madh. Megjithatë, për shkak të kushteve të ndryshme gjeologjike, topografike dhe hidrologjike, zona është e ndjeshme ndaj praktikave të dëmshme të biodiversitetit. Sipas Strategjisë së BE-së për Biodiversitetin 2030, humbja e biodiversitetit dhe kolapsi i ekosistemit janë një nga kërcënimet më të mëdha me të cilat përballet njerëzimi në</i>

<p>tranzicione të pastra dhe të drejta të energjisë, investime jeshile dhe blu, ekonomi rrethore, zbutje dhe përshtatje ndaj ndryshimeve klimatike, parandalim dhe menaxhim të rrezikut dhe lëvizshmëri të qëndrueshme urbane</p>	<p><i>ndotjes</i></p>		<p>dekadën e ardhshme. Kjo e bën mbrojtjen e natyrës dhe restaurimin e ekosistemeve të shëndetshme një prioritet evropian. Në qendër të këtij prioriteti është krijimi i një <i>Infrastrukture të Gjelbër (GIS)</i> efektet e gjera të së cilës kanë një ndikim pozitiv në shëndetin dhe mirëqenien e njerëzve, mbështesin ekonominë e gjelbër, krijojnë mundësi pune dhe përmirësojnë biodiversitetin. Ndërsa Strategjia e BE-së për Biodiversitetin 2030 u bën thirrje autoriteteve kombëtare të forcojnë dhe zgjerojnë më tej praktikën e ruajtjes së natyrës, qeveritë rajonale dhe lokale njihen gjithnjë e më shumë si ofruesit kryesorë të shërbimeve të ekosistemit në ndërtimin dhe restaurimin e hapësirave të gjelbra. Raporti i ndërmjetëm i Rrjetit Evropian për Vëzhgimin e Planifikimit Hapësinor – EMOP (ESPON) për vitin 2019 “Shteti i Territorit Evropian” thekson se zona ndërkufitare gëzon një potencial të lartë të mbulimit të rrjetit IP. Ky vlerësim bazohet në politika dhe praktika që promovojnë përdorimin e qëndrueshëm të tokës dhe rritjen e biodiversitetit. Meqenëse mbulimi i gjelbër urban në përgjithësi është në rënie, politikat e deficitit duhet të fokusohen në gjelbërimin i zonave urbane dhe periurbane, përmirësimi i lidhjes së hapësirave urbane dhe transformimi i përdorimit të tokës, të dominuara nga hapësira të hapura pa bimësi (p.sh. ish-platforma industriale, parkingje, fusha kafe), në zona të gjelbra me cilësi ekologjike të përmirësuara. Këto janë vetëm disa nga masat që Programi do të kërkojë të mbështesë për të rritur biodiversitetin duke krijuar korridore ekologjike për të parandaluar izolimin gjenetik, për të mundësuar migrimin e specieve dhe për të ruajtur dhe përmirësuar ekosistemet e shëndetshme. Në këtë kontekst, Strategjia e BE-së për Biodiversitetin 2030 inkurajon investimet në infrastrukturën e gjelbër që të kryhen përmes bashkëpunimit ndërkufitar midis shteteve anëtare, duke përfshirë edhe bashkëpunimin territorial evropian. Strategjia</p>
---	-----------------------	--	--

			<p>e BE-së për promovimin e IP-së thekson gjithashtu dimensionin rajonal/kohezion të promovimit të IP-së. Për më tepër, bashkëpunimi ndërkufitar në fushën e PI është gjithashtu në përputhje me rekomandimin e Dokumentit Udhëzues Kufitar për të vënë një fokus të fortë në masat e qëndrueshme dhe mjed gjelbërimi i zonave urbane dhe periurbane, përmirësimi i lidhjes së hapësirave urbane dhe transformimi i përdorimit të tokës, të dominuara nga hapësira të hapura pa bimësi (p.sh. ish-platforma industriale, parkingje, fusha kafe), në zona të gjelbra me cilësi ekologjike të përmirësuara. Këto janë vetëm disa nga masat që Programi do të kërkojë të mbështesë për të rritur biodiversitetin duke krijuar korridore ekologjike për të parandaluar izolimin gjenetik, për të mundësuar migrimin e specieve dhe për të ruajtur dhe përmirësuar ekosistemet e shëndetshme. Në këtë kontekst, Strategjia e BE-së për Biodiversitetin 2030 inkurajon investimet në infrastrukturën e gjelbër që të kryhen përmes bashkëpunimit ndërkufitar midis shteteve anëtare, duke përfshirë edhe bashkëpunimin territorial evropian. Strategjia e BE-së për promovimin e IP-së thekson gjithashtu dimensionin rajonal/kohezion të promovimit të IP-së. Për më tepër, bashkëpunimi ndërkufitar në fushën e PI është gjithashtu në përputhje me rekomandimin e Dokumentit Udhëzues Kufitar për të vënë një fokus të fortë në masat e qëndrueshme dhe mjedisore. isore.</p>
<p>CP3 Një Evropë më e lidhur duke forcuar lëvizshmërinë</p>	<p>Zhvillimi i lëvizshmërisë kombëtare, rajonale dhe lokale të qëndrueshme, rezistente ndaj klimës, inteligjente</p>	<p>Rajoni ndërkufitar më i lidhur</p>	<p>Në zonën ndërkufitare aktualisht janë 3 pika kufitare - PKK, të cilat i shërbejnë një popullsie prej gati një milion banorësh duke siguruar akses të drejtpërdrejtë në autostradën Struma në Bullgari, e cila është pjesë e korridorit kryesor TEM-T Orient / Lindje-Mesdhe. Proces i intensifikuar i zgjerimit të BE-së i bëri thirrje Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut që t'i përgjigjen sfidës së</p>

	<p>dhe intermodale, duke përfshirë aksesin e përmirësuar në TEM-T dhe lëvizshmërinë ndërkufitare</p>	<p>lehtësimit të rritjes vjetore të trafikut të mallrave dhe lëvizjes së njerëzve ndërmjet dy vendeve, qoftë duke rritur kapacitetin e shërbimit të pikave aktuale kufitare ose hapja e PKK-ve të reja ndërmjet dy vendeve, nevoja e të cilave u njoh në vitin 1999 kur Republika e Bullgarisë dhe Republika e Maqedonisë së Veriut nënshkruan një marrëveshje dypalëshe për krijimin e një PKK-je të re në fshatin Klepalo që lidh komunat e Strumyanit (Republika e Bullgari) dhe Berovë (Republika e Maqedonisë së Veriut). Propozimet e fundit të Komisionit parashikojnë integrimin e mëtejshëm të vendeve të Ballkanit Perëndimor në politikat, programet dhe tregjet e BE-së dhe nëse vazhdojnë barrierat për lëvizjen e kufijve, përsheptimi i procesit të zgjerimit të BE-së mund të rrezikohet nga mungesa e faktorëve kyç të lidhjes. Për të zhbllokuar sa më mirë potencialin e rrjeteve të ndërlidhura të prodhimit dhe zinxhirëve të vlerës midis vendeve të Ballkanit Perëndimor dhe Lindor, do të jetë thelbësore të sigurohet një bazë për lidhje.</p> <p>Kufiri dhe aksesin i lehtësuar dhe i rritur në TEM-T midis dy vendeve ka rëndësi politike dhe një ndikim shumë-sektorial në drejtime të ndryshme të politikës së BE-së, duke theksuar rolin e Interreg në lidhjen e Evropës Perëndimore dhe Lindore. Përveç kësaj, kufiri i lehtësuar dhe i rritur dhe aksesin në TEM-T do të krijojë vlerë të shtuar në një perspektivë më të gjerë ekonomike, duke zgjeruar tejmbushjet dhe duke lehtësuar ndërlidhjet në sektorët e transportit dhe turizmit. Investimet e pritshme për përmirësimin e aksesit në kufi dhe TEM-T do të krijojnë kursime të konsiderueshme të udhëtimit në kohë, duke shkurtuar kohën e hyrjes në vendpushimin shumë të njohur të skive Bansko në Bullgari (ndër dhjetë të parat në çdo renditje aktuale). CP 3 është përzgjedhur si politika kryesore për shkak të ndikimit të madh të qasjes së përmirësuar të kufirit dhe TEM-T në lidhjen rajonale dhe lëvizshmërinë ndërkufitare.</p>
--	--	---

<p>CP 5</p> <p>Evropa më afër qytetarëve duke inkurajuar zhvillimin e qëndrueshëm dhe të integruar të të gjitha llojeve të territoreve dhe nismave lokale</p>	<p><i>Promovimi i zhvillimit të integruar social, ekonomik dhe mjedisor, trashëgimisë kulturore dhe sigurisë në zona të ndryshme nga ato urbane</i></p>	<p>Zhvillimi i integruar i rajonit ndërkufitar</p>	<p><i>Rritja e pritshme e pabarazive rajonale, urbane -Ndarja rurale dhe nevoja për të inkurajuar zbatimin e Synimit të Zhvillimit të Qëndrueshëm "Mos lini Askënd Pas" thirrjes për politika të integruara në nivel lokal në kontrast me qasjen sektoriale që ende dominon praktikat e zhvillimit lokal në zonën ndërkufitare. Kjo thekson rëndësinë e qasjeve të përshtatura të bazuara në vendin dhe jo politikat territoriale të verbëra që kanë pak të bëjnë me realitetin territorial. Nevoja për të luftuar efektet ekonomike të shpërndara në mënyrë të pabarabartë të ndërhyrjeve të izoluara dhe sporadike ka nxitur konceptin e zhvillimit territorial pjesëmarrës dhe të integruar që mund të rrisë gjithëpërfshirjen, qëndrueshmërinë dhe konkurrencën duke bashkuar aktorët kryesorë nga çdo zinxhir sektorial i vlerës në kooperativa. Dallimet në aksesin në shërbimet e interesit të përgjithshëm inkurajojnë ofruesit e shërbimeve, ndërmarrjet dhe aktivitetet sociale që të lëvizin në zona me akses më të mirë. Kjo është veçanërisht e vërtetë në zonat e largëta që nuk kanë akses në shërbimet publike dhe mundësi ekonomike dhe sociale. Kufiri paraqet barrierë dhe aktiviteti i biznesit mbetet kryesisht lokal dhe urban, me mungesë dhe ndikim ndërkufitar. Lidhjet që mungojnë në ofrimin ndërkufitar të shërbimeve të biznesit dhe ato me interes të përgjithshëm janë faktori kryesor që qëndron pas dinamikës negative demografike dhe ekonomisë inerte që shfaq zona. Zgjedhja e objektivit specifik është bërë për të adresuar këto sfida, duke marrë parasysh përafrimin me prioritetet bazë të Axhendës Territoriale 2030. Kështu, programi do të kontribuojë në prioritetin "Evropa e</i></p>
---	---	---	---

			<p><i>Drejtë" e Axfordës Territoriale 2030 duke aplikuar një qasje të bazuar në vend, në krahasim me një pikë-përjasjeje. Kjo përfshin përfshirjen e të gjithë aktorëve që luajnë role aktive në ekonominë kufitare dhe duke mundësuar kështu krijimin e partneriteteve menaxheriale multi-sektoriale, të përgjegjshme dhe me shumë nivele për të mbështetur prosperitetin e rajonit kufitar. Objektivi specifik i përzgjedhur ofron një kornizë strategjike për bashkimin e biznesit, qytetarëve dhe autoriteteve në veprime kolektive që prodhojnë përfitime reciproke dhe zgjidhje të pranueshme gjerësisht për sfidat më urgjente të përbashkëta territoriale.</i></p>
--	--	--	--

2.Prioritetet [300]

Referenca: pikat (d) dhe (e) të nenit 17 (3)

2.1. Prioriteti 1. Rajoni kufitar më i gjelbër

Referenca: pika (d) e nenit 17 (3)

Kutia e tekstit: [300]

Promovimi i tranzicionit të pastër dhe të barabartë të energjisë, investimeve jeshile dhe blu, ekonomisë rrethore, përshtatjes dhe parandalimit të klimës dhe menaxhimit të rrezikut në rajonin ndërkufitar

2.1.1. Qëllimi specifik (përsëritet për çdo qëllim specifik të zgjedhur)

Kutia e tekstit: [300]

1.1.Përmirësimi i mbrojtjes dhe ruajtjes së natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës së gjelbër, duke përfshirë zonat urbane, dhe redukton të gjitha format e ndotjes

Referenca: pika (e) e nenit 17 (3)

2.1.2. Llojet e ndërlidhura të veprimeve dhe kontributi i tyre i pritshëm në ato objektiva specifike dhe strategji makro-rajonale dhe në det të hapur, kur është e përshtatshme

Referenca: Neni 17 (3) (e) (i), Neni 17 (9) (c) (9)

Prioriteti 1 Rajoni kufitar më i gjelbër nën CP 2 "Një Evropë më e gjelbër me më pak karbon duke promovuar një tranzicion të pastër dhe të drejtë të energjisë, investime jeshile dhe blu, një ekonomi rrethore, përshtatje klimatike dhe parandalim dhe menaxhim të rrezikut" u zgjodh sepse shfrytëzimi i formave të reja ekosisteme- shërbimet e bazuara, të cilat bazohen në një shumëllojshmëri të gjerë masash të gjelbërimit, do të kontribuonin në ruajtjen e një mjedisi të shëndetshëm të gjelbër, fizik dhe mjedisor, dhe përveç kësaj do të gjeneronin përfitime të paprekshme për njerëzit, duke përfshirë cilësitë estetike dhe përvojat rekreative. Lidhja midis biodiversitetit dhe ofrimit të shërbimeve të ekosistemit nuk është vendosur ende në zonën e CAP, pavarësisht nga numri i madh i zonave natyrore që gëzojnë statuse të ndryshme ruajtjeje kombëtare dhe ndërkombëtare. Analiza territoriale e programit rendit si problemet më të mëdha mjedisore në rajonin kufitar ndotjen e lumenjve, përmytjet, rrëshqitjet e dheut dhe zjarret. Ka pjesë të lumenjve shumë të ndotura, veçanërisht në zonën ujëmbledhëse të Strumës, Bregalnicës, Strumicës dhe një pjesë të lumit Vardar që kryesisht dalin nga rrjedha e drejtpërdrejtë e ujërave të zeza nga industria (dhe minierat) dhe amvisëritë, depozitat e minierave dhe shfrytëzimi i pesticideve. dhe plehrat në bujqësi.

Sipas Strategjisë së Biodiversitetit të BE-së 2030, ekosistemet dhe shërbimet e tyre mund të mirëmbahen dhe përmirësohen duke krijuar infrastrukturë të gjelbër (GI) dhe duke rivendosur ekosistemet e degraduara. ZI është një rrjet i planifikuar strategjikisht i zonave natyrore dhe gjysmë-natyrore që synojnë të ofrojnë një gamë të gjerë shërbimesh ekosistemit me ndikim pozitiv në të gjithë komponentët mjedisorë. Siç theksohet në Strategjinë e BE-së për Infrastrukturën e Gjelbër, investimet në IP kanë potencial të rëndësishëm për rritjen e zhvillimit rajonal dhe urban, duke përfshirë mirëmbajtjen ose krijimin e vendeve të punës. Zhvillimi i shërbimeve të bazuara në ekosistem në fushën e bashkëpunimit ndërkufitar do të përmirësojë praktikën e gjelbërimit që do të përfitojnë nga potenciali ekzistues i rajonit kufitar dhe do të bazohet në natyrën dhe peizazhin e ruajtur mirë, biodiversitetin e pasur, shumë zona të mbrojtura dhe peizazhet, masat e marra për mbrojtjen e mjedisit dhe parandalimin dhe zbutjen e rrezikut.

Investimet në fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe menaxhimit të rrezikut bazohen në nevojat e zonës së programit, si: infrastruktura e pamjaftueshme mjedisore, rreziqet mjedisore, ndërjegjësimi i pamjaftueshëm i publikut për kërcënimet mjedisore dhe njohja e pamjaftueshme e zgjidhjeve mjedisore etj. Duke u mbështetur në potencialin tashmë ekzistues të zonës kufitare, përkatësisht: natyrën dhe peizazhin e mirëmbajtur, biodiversitetin e pasur, numrin e madh të zonave dhe peizazheve të mbrojtura, investimet në mbrojtjen e mjedisit dhe parandalimin dhe zbutjen e rrezikut janë parakushte absolute për krijimin e kushteve më të mira të jetesës për njerëzit. në zonën kufitare dhe zhvillim të qëndrueshëm ekonomik.

Ndërhyrjet e propozuara synojnë të zbusin rreziqet e humbjes së ekosistemit, biodiversitetit të rrezikuar për shkak të ndotjes shtesë, ndryshimeve të forta klimatike. Gjithashtu, zbatimi i masave të dedikuara për uljen e ndotjes dhe mbrojtjen e biodiversitetit do të përmirësojë mbrojtjen e natyrës në të mirë të njerëzve dhe ekonomisë. Bashkëpunimi ndërkufitar në këtë fushë të politikës pritet të zhbllokojë potencialin për një zgjidhje të bazuar në ekosistemin, e justifikuar nga prania e biodiversitetit të pasur, si dhe nga mundësitë e mëdha për të ndërtuar mbi arritjet biologjike të dy periudhave të mëparshme programore. .

Koncepti i "infrastrukturës së gjelbër" është relativisht i ri dhe vëmendje e veçantë do t'i kushtohet promovimit të tij dhe zhvillimit të zgjidhjeve pilot që më vonë mund të shumëfishohen. Prandaj, zbatimi i qëllimit specifik do të bazohet në metodat e mëposhtme:

integrimi (integrimi dhe koordinimi i gjelbërimit urban me infrastrukturat e tjera urbane në aspektin e marrëdhënieve fizike dhe funksionale), multifunksionaliteti (kombinimi i mjedisit, social dhe ekonomik/abiotik, biotik. dhe funksionet kulturore të zonave të gjelbra) dhe lidhshmëria (lidhjet fizike dhe funksionale ndërmjet zonave të gjelbra në shkallë të ndryshme dhe nga këndvështrime të ndryshme).

Një listë jo e plotë e veprimeve që do të mbështeten sipas Prioritetit 1 bazohet në tipologjinë e BE-së të EI (Infrastruktura e Gjelbër) dhe mund të paraqitet në grupet e mëposhtme të investimeve:

- Investimet për ndërtimin e gjelbërimit (ballkone të gjelbra, mure të gjelbra, çati të gjelbra, hapësira atriumesh, trotuare të gjelbra, parkingje të gjelbra, gardhe të gjelbra, barriera zhurmash, etj.);

Investime për zhvillimin e zonave të gjelbra urbane dhe periurbane, duke përfshirë përmirësimin e lidhjeve midis zonave të gjelbra (rruga dhe pema e rrugës/gardhi, kufiri i gjelbër dhe i gjelbër i rrugës, këndi i gjelbër i lojërave/shkolla, sheshe të gjelbra dhe me ngjyra, gjelbërim. në breg të lumit);

- Investimet për zhvillimin e zonave të gjelbra natyrore urbane (park urban, park historik/kopsht, park xhepi/park me qira, hapësira e gjelbër në lagje, hapësira e gjelbër institucionale, objekt i gjelbër sportiv, pyll, shkurre, zona të braktisura dhe të braktisura me shkretëtirë);

- Investimet për zhvillimin e zonave të gjelbra për menaxhimin e ujërave (pyje, restaurimi i përrenjve dhe mbrojtja e natyrës, kopshte shiu ose sisteme të qëndrueshme kullimi urban - SUDS), pellg të natyralizuar me ujë të stuhisë, zona bio-mbajtjeje);

- Mbështetje për strategji të përbashkëta dhe plane veprimi për zhvillimin e mjeteve, instrumenteve të reja, si dhe transferimin e zgjidhjeve ndërmjet aktorëve përkatës;

Për qëllime të zbatimit të Prioritetit 1, Programi do të kërkojë të aplikojë instrumente që do të përmbushin buxhetin e kufizuar dhe objektivat e përcaktuara, të tilla si Fondi i Projektit të Vogël ose opsione të tjera të thjeshtuara.

Veprimet e parashikuara kontribuojnë në arritjen e çmimeve të gjelbra të EUSR-së dhe EUSR-së, veçanërisht në zonat prioritare 5 "Rreziqet mjedisore", 6 "Bio-Universiteti, Peizazhet, Cilësia e Ajrit dhe Tokës" (EUSR) dhe Shtylla 3 "Cilësia e Mjedisit" (EUSJR).

2.1.3. Treguesit

Referenca: Neni 17 (3) (e) (ii), Neni (c) (iii) 17 (9)

Tabela 2: Treguesit e prodhimit

Prioritetet	Qellim specifik	Numri i identifikimit (ID) [5]	Indikatoret	Njesia matese [255]	Qellimi mesatar (2024) [200]	Qellimi perfundimtar (2029) [200]
-------------	-----------------	--------------------------------	-------------	---------------------	------------------------------	-----------------------------------

Rajoni kufitar më i gjelbër	1.1. Përmirësimi i mbrojtjes dhe ruajtjes së natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës së gjelbër, përfshirë në zonat urbane, dhe reduktimi i të gjitha formave të ndotjes.	RCO84	Veprimet pilot të zhvilluara dhe të zbatuara së bashku në projekte	Veprimet pilot	3	8
Rajoni kufitar më i gjelbër	1.1. Përmirësimi i mbrojtjes dhe ruajtjes së natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës së gjelbër, përfshirë në zonat urbane, dhe reduktimi i të gjitha formave të ndotjes.	RCO116	Zgjidhje të zhvilluara së bashku	Zgjedhje	3	8

Prioritetet	Qellimi specifik	Numri i identifikimit ID	Indikator	Njesia matese	Baza	Viti referues	Qellimi final (2029)	Burimi te dhenave	Komente
-------------	------------------	--------------------------	-----------	---------------	------	---------------	----------------------	-------------------	---------

<i>Rajoni kufitar më i gjelbër</i>	<i>1.1 Përmirësimi i mbrojtjes dhe ruajtjes së natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës së gjelbër, përfshirë në zonat urbane, dhe reduktimi i të gjitha formave të ndotjes</i>	<i>RCR104</i>	<i>Zgjidhjet e marra ose të shtuar nga autoritetet</i>	<i>Vendimi</i>			12	<i>Sistemi i monitorimit Tek Trupi Drejtues</i>	
------------------------------------	---	---------------	--	----------------	--	--	----	---	--

2.1.4. Grupet kryesore të synuara

Referenca: Neni 17 (3) (g) (iii), Neni 17 (9) (iv) (9)

Kutia e tekstit (7000)

Praktikat e Infrastrukturës së Gjelbër (GI) kontribuojnë në komunitetet elastike dhe rezultojnë në përfitime të shumta për një territor të caktuar. Nën ndikimin e lidhjes, multifunksionalitetit dhe planifikimit hapësinor me shumë shkallë, IP mund të përmirësojë shëndetin dhe mirëqenien e njerëzve, të mbështesë ekonominë e gjelbër, të krijojë mundësi pune dhe të përmirësojë biodiversitetin. Grupet kryesore të synuara të paraqitura nën objektivin specifik "Përmirësimi dhe ruajtja e natyrës, biodiversitetit dhe infrastrukturës së gjelbër, përfshirë në zonat urbane, dhe reduktimi i të gjitha formave të ndotjes" ilustronë të gjitha ato grupe komunitetesh që përfitojnë më shumë nga efektet multisektoriale të përmirësimit. infrastruktura e gjelbër:

- Popullsia në nivel lokal dhe i vizituar në vend
- Pushteti vendor dhe strukturat rajonale të administratës qendrore
- Kërkim dhe Zhvillim - Kërkim dhe Zhvillim, institucione akademike dhe shkencore OJQ-të

2.1.5. Tregimi i territoreve specifike që do të synohen, duke përfshirë përdorimin e planifikuar të Investimeve të Integruara Territoriale - ITI, Zhvillimi Lokal i udhëhequr nga Komuniteti (CLLD) ose mjete të tjera territoriale

Referenca: Neni pika (e) (iv) e 17 (3)

Kutia e tekstit [7000]

2.1.6. Përdorimi i planifikuar i instrumenteve financiare

Referenca: pika (e) (v) e nenit 17 (3)

Kutia e tekstit [7000]

Nuk aplikohet

2.1.7. Rishikimi indikativ i burimeve të programit të BE-së sipas llojit të ndërhyrjes

Referenca: pika (g) (vi) e nenit 17 (3), pika (g) (v) e nenit 17 (9)

Tabela 4: Dimensioni 1 - fushë ndërhyrjeje

Prioritetet	Fondi	Qëllimi konkret	Kodi	Shuma (Euro)
1	Fondet e Unionit (Fondi Evropian i Zhvillimit Rajonal - ERDF dhe IPA)	1.1.	079 Mbrojtja e natyrës dhe biodiversitetit, trashëgimia dhe burimet natyrore, infrastruktura jeshile dhe blu.	2 026 575,29
1	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	1.1.	171 Përmirësimi i bashkëpunimit me partnerët brenda dhe jashtë Shtetit Anëtar.	2 026 575,29

Tabela 5: Dimensioni 2 - mënyra e financimit

Prioriteti nr:	Fondi	Qëllimi konkret	Kodi	Shuma 9 Euro)
1	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	1.1.	01 Grant	4 053 150,58

Tabela 6: Dimensioni 3 - Mekanizmi i Ofrimit Territorial dhe Fokusi Territorial

Prioriteti nr.	Fondi	Qëllimi specifik	Kodi	Shuma (Euro)
----------------	-------	------------------	------	--------------

1	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	1.1.	17 Lagje Urbane	
1	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	1.1.	18 Qytetet e mëdha dhe të vogla, periferi	
1	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	1.1.	19 Mjedise urbane funksionale	

2.2. Prioriteti 2. Rajoni kufitar më i lidhur

Referenca: pika (d) e nenit 17 (3)

Kutia e tekstit: [300]

Për të përmirësuar lidhjen rajonale dhe për të stimuluar rritjen ekonomike të bashkëpunimit ndërkufitar

2.2.1. Qëllimi specifik (përsëritet për çdo qëllim specifik të zgjedhur)

Kutia e tekstit: [300]

2.1 Zhvillimi i lëvizshmërisë kombëtare, rajonale dhe lokale të qëndrueshme, rezistente ndaj klimës, inteligjente dhe intermodale, duke përfshirë aksesin e përmirësuar në Rrjetin e Transportit Trans-Evropian (TEM-T) dhe lëvizshmërinë ndërkufitare.

Referenca: pika (e) e nenit 17 (3)

2.2.2. Llojet e ndërlidhura të veprimeve dhe kontributi i tyre i pritshëm në ato objektiva specifike dhe strategji makro-rajonale dhe në det të hapur, kur është e përshtatshme

Referenca: pika (e) (i) e nenit 17 (3), pika (c) (ii) e nenit 17 (9)

Kutia e tekstit [7000]

Marrëdhëniet socio-ekonomike midis dy vendeve po zgjerohen gradualisht për shkak të perspektivave pozitive për zgjerimin e BE-së. Më 14 qershor 1999 në Shkup u nënshkrua marrëveshja ndërmjet Qeverisë së Republikës së Maqedonisë dhe Qeverisë së Republikës së Bullgarisë për hapjen e pikës së re kufitare rrugore ndërkombëtare (PGP) Strumjani - Berovë dhe Simitli - Pehçevë. Në territorin e Republikës së Maqedonisë Veriore PGP

Strumyani - Berovë, si dhe rruga hyrëse, tashmë janë ndërtuar në vitin 2001, ndërsa në territorin e Republikës së Bullgarisë dhe seksioni rrugor dhe PGP ende nuk janë ndërtuar. Në përputhje me Marrëveshjen e sipërpërmendur, seksioni rrugor dhe PGP në territorin e Republikës së Bullgarisë ishin paraparë të financoheshin në kuadër të Iniciativës për Kufijtë e Jashtëm 2003, por nuk u realizuan. Nevoja për të forcuar lidhjen rajonale dhe për të lehtësuar lëvizjen e shtuar të njerëzve dhe mallrave ndërmjet Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë Veriore ka qenë prej kohësh në agjendë.

Lidhjet që mungojnë në ofrimin ndërkufitar të shërbimeve të biznesit dhe ato me interes të përgjithshëm janë një faktor kryesor prapa dinamikës demografike negative të shfaqur nga zona.

Mungesa e infrastrukturës që favorizon ofrimin e shërbimeve me interes për komunitetin dhe biznesin imponon më tej implikime serioze sociale duke përfshirë rritjen e përjashtimit social dhe pabarazisë, si dhe sfida në ofrimin e shërbimeve rekreative, tregjeve të punës dhe strehimit.

Për sa i përket lidhjes ndërrajonale, mungesa e lidhjeve hekurudhore midis dy vendeve dhe rritja e trafikut ndërkufitar kanë nxitur nevojën për të përmirësuar kapacitetin e shërbimit të pikës aktuale kufitare rrugore dhe rritjen e aksesit TEM-T, duke marrë parasysh pamjen e përshpejtuar. Zgjerimi i BE-së. Investimet nën këtë prioritet do të kontribuojnë në politikën e jashtme të BE-së duke respektuar standardet më të fundit për mbrojtjen e sigurisë dhe kontrollin e kufijve. Ndikimi i gjerë dhe shumësektorial i investimeve në fusha të ndryshme të BE-së po mbron orientimin e tij strategjik në lidhjen rajonale dhe lëvizshmërinë ndërkufitare në një zonë që së shpejti pritet t'i bashkohet familjes së BE-së. Qëllimi kryesor i ndërhyrjeve në kuadër të këtij prioriteti është përmirësimi i lidhjes rajonale dhe ndihma në forcimin e rritjes ekonomike të zonës për bashkëpunim ndërkufitar duke (1) lehtësuar lëvizjen në rritje të njerëzve dhe mallrave ndërmjet dy vendeve, (2) forcimi i lidhjeve të komunikimit midis dy vendeve dhe (3) përmirësimi dhe zgjerimi i aksesit në thelbin TEM-T. Lista jo shteruese e aktiviteteve që prioriteti do të mbështeste është si më poshtë:

- Përmirësimi i objekteve ekzistuese dhe ndërtimi i objekteve të reja në vendkalimet kufitare rrugore;
- Prokurimi i pajisjeve teknike të specializuara të bazuara në zgjidhjet e TIK;
- Rehabilitimi i rrugëve ekzistuese dhe ndërtimi i rrugëve të reja në të dy vendet;
- Vlerësime mjedisore dhe të tjera të lidhura me projektet

Investimet do të jenë në formën e një projekti me rëndësi strategjike.

Investimet potencialisht do të kenë një ndikim në Objektivin III - Përmirësimi i sistemeve të kontrollit kufitar, menaxhimit të inspektimit të dokumenteve dhe bashkëpunimit për çështjet konsullore në rajonin e Danubit në Zonën Prioritare 11 Siguria e EUSR-D duke aplikuar standardet më të fundit në mbrojtjen e siguria dhe kontrolli i sistemeve kufitare. Me akses të përmirësuar në rrjetin kryesor TEM-T, projekti jep një kontribut të padiskutueshëm në zbatimin e Temës 2 (Lidhjet Intermodale) të Shtyllës 2: Lidhja e Rajonit EUSRY.

2.2.3. Treguesit

Referenca: Neni 17 (3) (g) (ii), Neni (c) (iii) 17 (9)

Tabela 2: Treguesit e prodhimit

Prioritetet	Qëllimi specifik	ID [5]	Indikatoret	Njesia matese [255]	Qëllimi I mesëm (2024) [200]	Qëllimi përfundimtar (2029) [200]
<i>Rajoni kufitar më i lidhur</i>	<i>2.1 Zhvillimi i lëvizshmërisë kombëtare, rajonale dhe lokale të qëndrueshme, rezistente ndaj klimës, inteligjente dhe intermodale, duke përfshirë aksesin e përmirësuar në TEM-T dhe lëvizshmërinë ndërkufitare.</i>	<i>RCO116</i>	<i>Zgjidhje e zhvilluar bashkërisht - Zhvillohet vendkalimi i ri kufitar rrugor - PGP</i>	<i>vendime</i>	<i>0</i>	<i>1</i>

Приоритет	Специ-фична цел	ID	Индика-тор	Мерна единица	Осно ва	Ре-Фе-рен-тна го-дин а	Крајна цел (2029)	Извор на податоци	Коментар и
<i>Поповрзан пограни-чен регион</i>	<i>2.1.Развој на одржлива, отпорна на клима, интели-гентна и интермо-дална национал-на, регионална</i>	<i>RCR104</i>	<i>Решени-ја презе-мени или зголе-мени од органи</i>	<i>Реше-нија</i>			<i>1</i>	<i>МА Мони-торинг систем на Управу-вачкиот Орган</i>	

	<i>и локална мобилност вклучувајќи подобрен пристап до ТЕМ-Т и прекугра- нична мобилност</i>								
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tabela 3: Treguesit e rezultateve

Prioritetet	Qëllimi specifik	ID	Indikator et	Njesia matese	Baza	Viti refer ues	Qëllimi përfun dimtar (2029)	Burim i të dhënave	Komentet
<i>Rajoni kufitar më i lidhur</i>	<i>2.1 Zhvillimi i lëvizshmëris ë së qëndrueshm e, rezistente ndaj klimës, inteligjente dhe e ndërmjetme kombëtare, rajonale dhe lokale, duke përfshirë aksesin e përmirësuar në TEM-T dhe lëvizshmërin ë ndërkufitare</i>	<i>RCR1 04</i>	<i>Menyja e zgjidh- shkarkuar ose menyja e zgjeruar sipas organeve</i>	<i>Vendime t</i>			<i>1</i>	<i>MA Sistemi i Monitorimi t të Trupit Drejtues</i>	

2.2.4. Grupet kryesore të synuara

Referenca: Neni 17 (3) (e) (iii), (c) (iv) Neni 17 (9)

Kutia e tekstit [7000]

Grupet e synuara: Banorët, vizitorët dhe bizneset në fushën e bashkëpunimit ndërkufitar

2.2.5. Tregimi i territoreve specifike që do të synohen, duke përfshirë përdorimin e planifikuar të Investimeve të Integruara Territoriale - ITI, Zhvillimi Lokal i udhëhequr nga Komuniteti (CLLD) ose mjete të tjera territoriale

Referenca: Neni pika (e) (iv) e 17 (3)

Kutia e tekstit [7000]

Nuk aplikohet

2.2.6. Përdorimi i planifikuar i instrumenteve financiare

Referenca: pika (e) (v) e nenit 17 (3)

Nuk aplikohet

2.2.7. Analiza indikative e burimeve të programit të BE-së sipas llojit të ndërhyrjes

Referenca: pika (e) (vi) e nenit 17 (3), pika (e) (v) e nenit 17 (9)

2. Tabela 4: Dimensioni 1 - fusha e ndërhyrjes

Prioritet nr.	Fond	Qellimispecifik	Kodi	Shuma (EURO)
2	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	2.1	174 Interreg: menaxhimi i kufirit me lëvizshmëri dhe menaxhimi i migracionit	
2	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	2.1	168 Rigjenerimi fizik dhe sigurimi i hapësirave publike	

2	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	2.1	062 Rrugë të tjera të rindërtuara ose të përmirësuara (autostradë, kombëtare, rajonale ose lokale)	
---	---------------------------------	-----	--	--

Tabela 5: Dimensioni 2 - mënyra e financimit

2	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	2.1	01 Grant	Shuma (euro) 7 983 003,97
---	---------------------------------	-----	----------	--

Tabela 6 Dimensioni 2 - mekanizmi i dergeses territorial dhe fokusi territorial

Prioritet nr.	Fond	Qëllimi specifik	Kod	Shuma (euro)
1	Fondet e Unionit (EFRR dhe IPA)	1.1.	17 Kojshi urban (mahalla urbane)	

2.3. Prioriteti 3. Zhvillimi i integruar i rajonit ndërkufitar

Referenca: pika (d) e nenit 17 (3)

Fusha e tekstit: [7000]

Mbështetja e një strategjie të integruar të zhvillimit territorial për rritjen ekonomike, mjedisore, klimatike, demografike dhe sociale

2.3.1. Objektivi specifik: (përsëritet për çdo qëllim specifik të zgjedhur)

Fusha e tekstit: [7000]

3.1 Promovimi i zhvillimit të integruar social, ekonomik dhe mjedisor, trashëgimisë kulturore dhe sigurisë në zona të ndryshme nga ato urbane

Referenca: pika (e) e nenit 17 (3)

2.3.2. Llojet e ndërlidhura të veprimeve dhe kontributi i tyre i pritshëm në ato objektiva specifike dhe strategji makro-rajonale dhe detare, atje ku është e përshtatshme

Referenca: pika (e) (i) e nenit 17 (3), pika (c) (ii) e nenit 17 (9)

Fusha e tekstit [7000]

Prioriteti 3 'Zhvillimi i Integruar i Rajonit Kufitar' do të mundësojë adresimin e sfidave multidisiplinore të zonës kufitare nëpërmjet një strategjie të zhvillimit territorial, duke aplikuar masa të integruara në sektorë të ndryshëm. Investimet e integruara për të stimuluar zhvillimin

territorial në ekonominë lokale do të sjellin vlerë më të madhe të shtuar dhe do të ofrojnë një efekt mbështetës nga fondet EFRR dhe IPA.

Përvoja nga programet e realizuara më parë dhe rekomandimet e dhëna nga vlerësimi i kryer tregon se ka nevojë për ndryshim të qasjes për arritjen e synimeve dhe qëllimeve të programit. Programet e zbatuara deri më tani kanë dhënë një gamë të gjerë rezultatesh, por në të njëjtën kohë ka qenë e vështirë të përcaktohet efekti i tyre dhe vlera e shtuar e veçantë e bashkëpunimit ndërkufitar. Prandaj, ekziston një nevojë e fortë për të zëvendësuar investimet e pakoordinuara si pika me zgjidhje shumëpalëshe dhe shumësektoriale në të gjitha fushat kyçe të politikave që përcaktojnë shkallën e kohezionit territorial.

Fusha e politikave që përshkruan perspektivat për zhvillimin ekonomik është Marrëveshja e Gjellbër Evropiane - EGD me tre objektiva: (1) Të mos ketë emetime neto të gazeve serrë deri në vitin 2050; (2) Rritja ekonomike është e ndarë nga përdorimi i burimeve dhe (3) Nuk lihet njeri dhe vend prapa. Një tranzicion i drejtë dhe gjithëpërfshirës është parimi udhëzues i ECA, i cili ka nevojë për zbatim urgjent në të gjithë sektorët, por veçanërisht në ata me një gjurmë të lartë mjedisore, si operacionet e ndërmarrjeve dhe turizmi. Kombinimi i ECA dhe Axfenda Territoriale 2030 sfidon më tej zonat e vogla dhe të pazhvilluara për të rishqyrtuar pengesat dhe potencialet e tyre territoriale në adresimin e nevojave lokale me qasje të pranueshme globalisht (dekarbonizimi, simbioza industriale, gjithëpërfshirja). Kjo është axhenda e saktë territoriale për zhvillimin e integruar të zonës së programit - për të përmirësuar jetën e sotme me burime elastike, efikase dhe zgjidhje pa karbon.

Territori për bashkëpunim ndërkufitar konsiderohet të ketë potencial ekonomik të pasfrytëzuar për shkak të marrëdhënieve të dobëta strukturore ndërmjet ndërmarrjeve, brendësisë së ulët, produktivitetit të kufizuar etj., në sfondin e avantazheve konkurruese ekzistuese: kufiri ndërmjet Ballkanit Perëndimor dhe Lindor; zonë e vendosur në rajonin më të zhvilluar NETS 2 në Republikën e Bullgarisë, bollëk i burimeve natyrore. Prandaj, aktivitetet e SME-ve, pjesëmarrja e tyre e përmirësuar në zinxhirët e vlerës ndërkombëtare (që përndryshe do të tregonte një tranzicion të suksesshëm të gjellbër dhe dixhital) dhe përdorimi i qëndrueshëm i burimeve turistike, pritjet të forcojnë kohezionin territorial dhe të kontribuojnë pozitivisht në rritjen ekonomike të rajonit. NVM-të duhet të arrijnë treguesit kryesorë të prodhimit dhe performancës ekonomike me homologët e tyre të BE-së, si një parakusht për të luftuar inercinë e ekonomisë rajonale. Do të gjenerojë efekte pozitive për tejmbushjen e fushave kryesore të jetesës, të cilat përfundimisht do të rezultojnë në përmirësimin e cilësisë dhe standardeve të jetesës.

Prandaj, të gjitha këto gjetje dhe veçori territoriale formojnë orientimin strategjik dhe fokusin e SIM-it. Gjatë hartimit të strategjisë, zbatohet një nivel i arsyeshëm agregimi i kornizës strategjike në përputhje me qasjet e reja programore të manifestuara në politikën e kohezionit të BE-së 2021-2027, si dhe një parakusht për thjeshtimin e zbatimit. Prandaj, ITS ka një qëllim kryesor strategjik, të mbështetur nga dy qëllime specifike, përkatësisht:

Qëllimi strategjik: Arritja e zhvillimit të integruar territorial me fokus konkurrencën dhe zhvillimin e turizmit.

Objektivi specifik 1: Rritja e konkurrencës së ekonomisë lokale dhe përmirësimi i mjedisit të biznesit.

Objektivi specifik 2: Trashëgimia kulturore dhe historike e Republikës së Bullgarisë dhe Republikës së Maqedonisë së Veriut: një parakusht për zhvillimin e një produkti turistik tërheqës për të gjitha stinët përmes zgjidhjeve të zgjuara që ofrojnë akses dhe pjesëmarrje universale.

Aktivitetet sipas të cilave këto synime përcaktohen në bazë të një strategjie territoriale të integruar (STI) në arritjen e Art. 28 (c) i RREGULLOREVE (BE) 2021/1060 TË PARLAMENTIT DHE TË KËSHILLIT EVROPIAN e datës 24 qershor 2021 që përcakton dispozita të përbashkëta për Fondin Evropian të Zhvillimit Rajonal, Fondin Social Evropian plus Fondin Evropian të Kohezionit, Fondin Evropian të Kohezionit dhe fondin e detit, peshkimit dhe akuakulturës dhe rregullat financiare për ta dhe për Fondin për Azilin, Migracionin dhe Integrimin, Fondin e Sigurisë së Brendshme dhe Instrumentin e Mbështetjes Financiare për Menaxhimin e Kufirit dhe Politikën e Vizave (CPR). Kështu, ITS adreson rrënjën e një prej sfidave kryesore territoriale - nivelet e të ardhurave që janë shumë nën mesataren e BE-së. Për të korrigjuar këtë mangësi, një pjesë e 20% të buxhetit prioritar do të ndahet në formën e mbështetjes direkte për NVM-të, aty ku është e aplikueshme nëpërmjet mjetit të Fondit të Projekteve të Vogla në përputhje me Art. 25 e RREGULLORES (BE) 2021/1059 TË PARLAMENTIT DHE TË KËSHILLIT EVROPIAN të datës 24 qershor 2021 mbi dispozitat specifike për Objektivin e Bashkëpunimit Territorial Evropian (Interreg) të mbështetur nga Fondi Evropian për Zhvillim Rajonal dhe Instrumentim (E).

Nga një këndvështrim tipik, ITS do të mbështesë një gamë të gjerë aktivitete - aktivitete kërkimore dhe zhvillimore; krijimi dhe shpërndarja e informacionit, njohurive dhe aftësive; trajnimi; shërbime; rrjetëzimi; politikëbërja; renovim të vogël, përmirësim dhe mirëmbajtje të rrugëve dhe objekteve me rëndësi publike; Mbrojtja dhe ruajtja e mjedisit etj. Rezultatet kumulative të të gjitha këtyre aktiviteteve të ndryshme që do të trajtojnë barrierat dhe sfidat e gjera tematike do të prodhojnë një efekt të integruar në zhvillimin territorial.

Lista jo shteruese e veprimeve që duhen mbështetur përfshin:

- Veprimet që synojnë rritjen e kapaciteteve prodhuese të SME-ve për t'u bërë më të gjelbra, më dixhitale dhe më konkurruese (modernizimi teknologjik);
- Veprimet që synojnë përmirësimin e kapaciteteve të njohurive të SME-ve për të punuar në një mjedis më të gjelbër, më dixhital dhe më konkurrues (përvetësimi i njohurive dhe aftësive të reja, duke përfshirë aksesin në financat e jashtme);
- Veprimet që synojnë ndërtimin e një procesi efektiv të zhvillimit të produktit (mbulon të gjithë hapat e nevojshëm për të çuar produktin nga koncepti në disponueshmërinë e tregut) dhe arritjen e tregjeve të reja (marketing, sipërmarrje, ndërkombëtarizim);
- Përmirësimi i lëvizshmërisë dhe lidhjes së infrastrukturës së transportit dhe inxhinierisë me një sistem të lëvizshmërisë alternative, duke përfshirë shtigjet e lidhura të biçikletave, rrugët pyjore dhe rurale "të pista", heliportet etj.
- Zhvillimi dhe tregtimi i produkteve të integruara turistike rajonale të përshtatshme për aktivitete të ndryshme nëpërmjet përfshirjes së trashëgimisë kulturore dhe historike dhe burimeve natyrore; përpjekjet e përbashkëta për diversifikimin e formave të shërbimeve turistike dhe realizimin e turizmit sezonal në rajonin e BNK;

- Zhvillimi i paketave financiare të synuara të integruara për të mbështetur aktivitetin e biznesit dhe krijimin e sipërmarrjeve të reja të vogla dhe të mesme në turizëm me fokus në bizneset familjare dhe ofertën e produkteve turistike vendase: turizmi i verërave dhe gustatorit, eko-turizmi rural, turizmi me biçikleta, gjuetia dhe peshkim, turizëm fushor etj.;

- Krijimi i një rrjeti të përbashkët vendndodhjesh për realizimin e koncepteve si "shkolla e gjelbër", "në vend", "vizita me ...", "bërë nga ...", etj.;

- Zhvillimi dhe zbatimi i masave të përbashkëta për uljen e cenueshmërisë së shërbimeve në sektorin e turizmit nga efektet e kushteve pandemike dhe epidemike; promovimi i zhvillimit të turizmit shëndetësor dhe rekreativ: produkte dhe shërbime që lidhen me ushtrimet fizike, sportet në natyrë, forcimin e sistemit imunitar dhe përmirësimin e shëndetit përmes procedurave spa, terapisë klimatike, terapisë me baltë; duke kombinuar pushime të shkurtra të llojeve të ndryshme me udhëtime individuale.

Duhet theksuar se zgjidhjet e gjelbra dhe ato dixhitale do të inkorporohen si parime horizontale dhe në këtë mënyrë do të bëhen pjesë integrale e të gjitha projekteve të mbështetura në kuadër të ITS. Ky vendim konsiderohet si një mjet programor për promovimin e politikës së re të kohezionit.

ITS është një strategji shumë-sektoriale dhe zhvillon marrëdhënie të ndërsjella me EUSR dhe EUSR në një sërë fushash ndërstrategjike si: kultura dhe turizmi, shoqëria e dijes, konkurrueshmëria, kapaciteti institucional dhe bashkëpunimi.

2.3.3. Treguesit-Indikatore

Referenca: pika (e) (ii) e nenit 17 (3), neni pika (c) (iii) 17 (9)

Tabela 2: Indikatoret dales

Приоритети	Qëllimi specifik	Numer identifikim per ID [5]	Indikator	Njesia matese Мерна единица [255]	Objektivi final (2024) [200]	Fundi (2029) [200]
Zhvillimi i integruar per rajonin ndërkufitar	SC (ii) Promovimi i zhvillimit të integruar social, ekonomik dhe mjedisor, trashëgimisë kulturore dhe sigurisë në zona të ndryshme nga zonat urbane.	RCO87	Organizatat që punojnë përtej kufijve	Organizatrat	14	34
zhvillimi i integruar i	SC (ii) Promovimi i zhvillimit të	RCO116	Zgjidhje të zhvilluara së	Zgjidhje	6	15

<i>rajonit ndërkufitar</i>	<i>integruar social, ekonomik dhe mjedisor, trashëgimisë kulturore dhe sigurisë në zona të ndryshme nga ato urbane</i>		<i>perbashketa</i>			
--------------------------------	--	--	--------------------	--	--	--

Tabela 3: Treguesit e rezultateve

Prioritet	Objektivi specifik	Numrin e identifikimit ID	Indikator	Njësia matese	Baza	Re- fe- rent go- di- na	Objektivi final (2029)	Burim i të dhënave	Komentar
<i>Zhvillimi i integruar i rajonit ndërkufitar</i>	<i>SC (ii) Promovimi i zhvillimit të integruar social, ekonomik dhe mjedisor, trashëgimisë kulturore dhe sigurisë në zona të ndryshme nga ato urbane</i>	<i>RCR104</i>	<i>Menyja e zgjidh- shkarkuar ose e zgjeruar nga organizatat</i>	<i>Zgjidhje</i>		28	<i>Sistemi Mo-ni- to-ring dhe UO</i>		

2.3.4. Qëllimet krzesore grupore

Referenca: Neni pika (e) (iii) e 17 (3), pika (c) (iv) e nenit 17 (9)

Fuisha e tekstit [7000]

Në zbatimin e kuadrit të KP 5, prioritet do të jetë mbështetja për disa projekte/operacione/aktivitete. Ai vlen veçanërisht për zhvillimin e integruar territorial të shërbimeve të biznesit, shërbimeve me interes të përgjithshëm, marrëdhënieve qytet-fshat etj. Fusha e bashkëpunimit ndërkufitar konsiderohet të ketë potencial dhe aktivitete të pashfrytëzuara ekonomike që synojnë ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe pjesëmarrja e

tyre e përmirësuar në zinxhirët e vlerave rajonale pritet të forcojë kohezionin territorial dhe të kontribuojë pozitivisht në rritjen ekonomike të rajonit. Mbulimi i target grupeve të mëposhtme do të ketë një efekt të favorshëm në shfrytëzimin maksimal të potencialit ekonomik të territoreve fqinje. Kjo duhet të rrisë konkurrencën e ekonomisë lokale dhe të përmirësojë mjedisin e biznesit në rajon.

. Shoqëria civile

Organet dhe autoritetet vendore/rajonale, strukturat rajonale të autoriteteve publike qendrore

☐ Organizatat joqeveritare

☐ Kërkim dhe zhvillim, institucione akademike dhe trajnuese

Institucionet sociale

☐ MSME

☐ Popullsia lokale

2.3.5. Tregimi i territoreve specifike që do të synohen, duke përfshirë përdorimin e planifikuar të Investimeve të Integruara Territoriale - ITI, Zhvillimi Lokal i udhëhequr nga Komuniteti (CLLD) ose mjete të tjera territoriale

Referenca: Neni pika (e) (iv) e 17 (3)

Fusha e tekstit [7000]

Zbatimi i Prioritetit 3 Zhvillimi i Integruar i rajonit ndërkufitar është planifikuar të zbatohet nëpërmjet instrumentit Strategjia e Integruar Territoriale (STI), dmth. mjete të tjera territoriale (neni 28 (c) i Rregullores për Dispozitat e Përbashkëta - OBSH (CPR). Një analizë e kryer për nevojat e Strategjisë së Integruar Territoriale zbuloi sfida, nevoja dhe potenciale të ngjashme ekonomike, sociale dhe territoriale. Kjo konsiderohet si një motivi për të përcaktuar me kusht të gjithë rajonin e CSP-së si e vetmja zonë funksionale që i nënshtrohet ITS Zonat funksionale specifike rekomandohen si hapësira investuese të rekomanduara në varësi të karakterit të tyre. Pesë qendrat e rretheve në rajonin e BNK (Kumanovë, Qyustendil, Shtip, Blagoevgrad, Strumicë) janë qendra zhvillimi në territorin ndërkufitar dhe "nyje" të një rrjeti policentrik Ato i shërbejnë pjesës tjetër të territorit, duke bërë ndërveprime komplekse. dhe ndërvarësitë me qytetet më të vogla dhe vendbanimet e tjera. Secila nga këto 5 zona tregon tiparet e përbashkëta të një zone funksionale, por për shkak të mbulimit të tyre të kufizuar gjeografik është e vështirë të përshtatet me planet individuale të investimeve. Gjatë funksionimit në këto sisteme, diapazoni hapësinor i ITS mund të tejkalojë kufijtë formalë të rajonit PGS. Kjo ilustron që zonat funksionale kanë kufij të kushtëzuar në varësi të fushëveprimit funksional të aktivitetit / ndërhyrjes / masës së nisur.

Prandaj, mund të thuhet se territori i ITS:

- Mbështet për përpunimin dhe zbatimin e një përgjigjeje të integruar ndaj nevojave të identifikuar dhe potencialeve të zhvillimit, të ngushtuar në fushëveprim për të mbuluar kriterin e fizibilitetit;

- Përmbush me kusht përcaktimet zyrtare të "zonës/zonës funksionale" (zona me një shkallë të lartë ndërveprimi dhe ndërvlarësie, ku nevojiten aktivitete të njëkohshme në sektorë të ndryshëm (arsim, punësim, transport, shëndetësi, mbështetje për biznesin) për të arritur një zhvillim të ardhshëm) ;

- Është rezultat i konsensusit të palëve të interesuara së bashku me angazhimin e tyre për të marrë pjesë në zhvillimin dhe zbatimin e ITS

Orientimet strategjike, prioritetet dhe konsideratat e dokumenteve strategjike të mëposhtme të palëve të interesuara rajonale dhe vendore u përdorën si bazë për përgatitjen e ITS:

- Strategjia për zhvillimin e integruar territorial të rajonit jugperëndimor (për Republikën e Bullgarisë)

- Programi zhvillimor i rajonit planor verilindor 2021-2026 (për Republikën e Maqedonisë Veriore)

- Programi zhvillimor i rajonit planor Lindor 2021-2026 (për Republikën e Maqedonisë Veriore)

- Programi zhvillimor i rajonit planor Juglindor 2021-2026 (për Republikën e Maqedonisë Veriore)

Duke kryer një analizë gjithëpërfshirëse shumëfazëshe të dokumenteve strategjike, kërkimeve, vlerësimeve dhe përpunimit të të dhënave, u mbledhën dhe u përmbledhën informacionet e nevojshme burimore për të përpiluar një pamje gjithëpërfshirëse të situatës. Si rezultat i nevojave të identifikuar dhe potencialeve zhvillimore të territorit, janë identifikuar fushat kyçe të ndërhyrjes.

Qasja e integruar për adresimin e nevojave dhe shfrytëzimin e potencialeve ekzistuese do të zbatohet përmes një pakete masash shumësektoriale (masa të integruara) për të arritur qëllimet e Strategjisë dhe për të siguruar përfshirjen aktive të partnerëve (aktorëve) në të gjitha fazat e zhvillimit të saj. zhvillimi , implementimi ,monitorimi dhe evaluimi.

Të plotësohet në bazë të punës së Grupit të Punës për përgatitjen e ITS.

2.3.7. Rishikimi indikativ i burimeve të rsurseve te programit të BE-së sipas llojit të ndërhyrjes

Referenca: pika (g) (vi) e nenit 17 (3), pika (g) (c) e nenit 17 (9)

Tabela 4: Dimensioi 1 – fusha per intervenim

Prioritet	Fond	Objektivi specifik	Kod	Shuma (Euro)
3	Fondet e Unionit (ERDF dhe IPA)	3.1	021 Zhvillimi dhe ndërkombëtarizimi i biznesit të ndërmarrjeve të vogla dhe të mesme, duke përfshirë investimet produktive	1 203 615,46
3	Fondet e Unionit (ERDF dhe IPA)	3.1	024 Shërbime të avancuara për mbështetje të SME-ve dhe grupeve të SME-ve (përfshirë shërbimet e menaxhimit, marketingut dhe dizajnit)	1 203 615,46
3	Fondet e Unionit (ERDF dhe IPA)	3.1	165 Mbrojtja, zhvillimi dhe promovimi i aseteve publike turistike dhe shërbimeve turistike	3 209 641,21
3	Fondet e Unionit (ERDF dhe IPA)	3.1	166 Mbrojtja, zhvillimi dhe promovimi i trashëgimisë kulturore dhe shërbimeve kulturore	3 209 641,21
3	Fondet e Unionit (ERDF dhe IPA)	3.1	171 Përmirësimi i bashkëpunimit me partnerët brenda dhe jashtë Shtetit Anëtar	3 209 641,21

Tabela 5: Dimensioni 2 - forma e financimit

Prioritet nr.	Fond	Objektivi specifik	Kod	Shuma (Euro)
3	Fondet e Unionit (ERDF dhe IPA)	3.1	01 Grant	12 036 154,55

3. Plani financiar

Referenca: pika (g) e Nenit 17 (3)

3.1 Përcaktimi financiar sipas vitit

Referenca: pika (g) (i) e nenit 17 (3), pika (a) - (d) e nenit 17 (4)

Tabela 7

Fond	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Gjithsejt
ERFR								
(qëllimi për bashkëpunim territorial)	0	2 195 993,17	2 231 437,66	2 267 590,86	2 346 845,23	1 918 307,92	1 956 674,16	12 916 849,00
	0	2 305 792,75	2 343 009,47	2 380 970,33	2 464 187,41	2 014 223,25	2 054 507,80	13 562 691,00
IPA III PGS1								
CBC1 në lagje								
IPA III ¹								
Instrumenti për Fqinjësinë, Zhvillimin dhe Bashkëpunimin Territorial - ISRTS (NDICI)								
OSTR ²								
Fondet Interreg ³								
Fondet Interreg ⁴								

4 Interreg B dhe C.

5 Interreg B dhe C. dhe D.

3.2 Mjete Financiare sipas fondeve dhe bashkëfinancimi kombëtar

Referenca: pika (f) (ii) e nenit 17, pika (a) - (d) e nenit 17 (4)

Tabela 8

Qëllimi i politikës nr. ose Asistencë Teknike – AT	Prioritet	Fond (siç është marrë)	Baza për llogaritjen e mbështetjes së BE-së (kostot totale të pranueshme ose kontributi publik	Kontributi i BE-së (a)=(a1)+(a2)	Pasqyrë indikative e kontributit të BE-së		Kombet - kontribut online (b)=(c)+(d)	Rishikim tregues i kopjes kombëtare		Gjithsejt (e)=(a)+(b)	Shkalla e koonfinaciimit (f)=(a)/(e)
					Pa pëlqimin e AT-së Neni 30(5) – P3O (a1)	Per pëlqimin e AT-së Neni 30(5) P3O (a2)		Publiku kombëtar (c)	Në nivel kombëtar privat (d)		
	Prioritet1	ΕΡΦΡ	Kostot totale të pranueshme	2 152 808,16	1 957 098,33	195 709,83	379 907,33	189 953,67	189 953,66	2 532 715,49	0,85
		IPA III BNK ⁴	Вкупни прифатливи трошоци	2 305 657,47	2 096 052,25	209 605,22	406 880,74	203 440,37	203 440,37	2 712 538,21	0,85

Gjithsejt	0	4 501 785,92	4 574 447,13	4 648 561,19	4 811 032,63	3 932 531,17	4 011 181,96	26 479 540,00
------------------	---	-----------------	-----------------	--------------	-----------------	-----------------	-----------------	---------------

6ERFR, IPA III, ISRTS ose OCTP, ku është si një shumë e vetme sipas Interreg B dhe C.

7Interreg A, bashkëpunimi i jashtëm ndërkufitar

8 Interreg A, bashkëpunimi i jashtëm ndërkufitar.

9 Interreg B dhe C

10 Interreg B dhe C.

11 Interreg B, C dhe D.

12.ERFR, IPA III, ISRTS ose OCTP, ku është si një shumë e vetme sipas Interreg B dhe C.

Prioritet 2	ΕΡΦΡ	Kostot totale të pranueshme	4 305 616,34	3 914 196,67	391 419,67	759 814,65	379 907,33	379 907,32	5 065 430,99	0,85
	IPA III BNK	Shpenzimet të pergjithshme të pranuara	4 475 688,03	4 068 807,30	406 880,73	789 827,31	394 913,66	394 913,66	5 265 515,34	0,85
	BNK ke komshite									
	IPA III									
	ISCPTC									
	OCTP									
	Intereg fondovi									
Prioritet 3	ΕΡΦΡ	Shpenzimet të pergjithshme të pranuara	6 458 424,50	5 871 295,00	587 129,50	1 139 721,98	569 860,99	569 860,99	7 598 146,48	0,85
	IPA III BNK	Shpenzimet të pergjithshme të pranuara	6 781 345,50	6 164 859,55	616 485,95	1 196 708,04	598 354,02	598 354,02	7 978 053,54	0,85
	ΠΓС во сосед-ство									
	ИПА III									

		BNK me kojshite ⁴								
		IPA III ⁴								
		ISCPTC ⁴								
		OCTP ⁴								
		Fondet Interreg								

	ИСРТС									
	ОСТР									
	Интеррег фондови									
Вкупно	Сите фондови	Shpenzimet te pergjithshme pranuara	26 479 540,00	24 072 309,10	2 407 230,90	4 672 860,05	2 336 430,04	2 336 430,02	31 152 400,05	0,85
	ЕРФР	Shpenzimet te pergjithshme pranuara	12 916 849,00	11 742 590,00	1 174 259,00	2 279 443,96	1 139 721,99	1 139 721,97	15 196 292,96	0,85
	ИПА III ПГС	Shpenzimet te pergjithshme pranuara	13 562 691,00	12 329 719,10	1 232 971,90	2 393 416,09	1 196 708,05	1 196 708,05	15 956 107,09	0,85
	ПГС во соседството									
	Ира III									
	ИСРТС									
	ОСТР									
	Intwereg fonde									
Gjithsejt	Te gjitha fondet	Вкупни прифатли-ви трошоци	26 479 540,00	24 072 309,10	2 407 230,90	4 672 860,05	2 336 430,04	2 336 430,02	31 152 400,05	0,85

4. Aktivitetet e ndërmarra për përfshirjen e partnerëve përkatës të programit në përgatitjen e programit INTERREG dhe rolin e këtyre partnerëve të programit në zbatimin, monitorimin dhe vlerësimin.

Referenca: pika (g) e nenit 17 (3)

Fusha e tekstit [10,000]

Grupi i Përbashkët i Punës (JWG)

Pavarësisht njohjes së të gjitha nevojave dhe sfidave në nivelin e programimit, si pjesë e procesit të programimit dhe në përputhje me qasjen nga poshtë-lart, u zhvillua një proces i gjerë konsultimi, duke u mbështetur në qasjen e qeverisjes në shumë nivele, duke përfshirë publikun dhe shoqërinë civile. aktorët në të gjitha fazat e procesit.

Në tetor 2019, u krijua një Grup i Përbashkët Punues (JWG) për të zhvilluar Programin. Një nga detyrat kryesore të tij ishte rishikimi periodik dhe bërja e sugjerimeve për progresin në programim si dhe miratimi i fazave kryesore të përgatitjes së programit dhe së fundi i Programit në tërësi.

Anëtarët e WWG u emëruan në përputhje me kuadrin përkatës institucional dhe ligjor dhe duke respektuar parimin e partneritetit. WRG përbëhet nga një numër i balancuar përfaqësuesish të dy vendeve partnere, duke përfshirë përfaqësues të autoriteteve publike (kombëtare, rajonale dhe lokale), partnerë ekonomikë dhe socialë, organe përkatëse që përfaqësojnë shoqërinë civile, duke përfshirë partnerët mjedisorë, OJQ-të dhe organet përgjegjëse për promovimin

përfshirja sociale, barazia gjinore dhe mosdiskriminimi. Dokumentet e mëposhtme janë miratuar nga ZRG:

- Takimi i parë i ZRG-së u mbajt në Sofje më 09.10.2019 në të cilin u miratuan Rregullat dhe Procedurat dhe Koncept Note me orarin kohor për procesin e programimit;

- Në korrik 2020, përmes Procedurës Territoriale, u miratua Analiza Territoriale për zonën ndërkufitare Republika e Bullgarisë - Republika e Maqedonisë së Veriut, duke përfshirë analizën SWOT dhe konkluzionet dhe iu dha mandat Organit Drejtues dhe Autoritetit Kombëtar për të elaboruar dhe të paraqesë një propozim për logjikën e ndërhyrjes;

- Logjika e ndërhyrjes së programit u miratua me procedurë të shkruar në tetor 2020, sepse versioni i rishikuar i mëvonshëm i logjikës së ndërhyrjes, i përditësuar sipas ndryshimeve më të fundit në draft rregullore, u miratua në mbledhjen online të datës 11 shkurt 2021. Trupit Drejtues dhe Autoritetit Kombëtar i është dhënë mandati për të përpunuar dhe paraqitur një propozim për një Dokument Programi.

Konsultimet rajonale

Formimit të GPP-së i parapriu një proces i madh konsultimesh rajonale të kryera në të dy vendet. Në shtator 2019 janë mbajtur dy takime të fokus grupeve rajonale, përkatësisht në Blagoevgrad (Republika e Bullgarisë) dhe në Strumicë (Republika e Maqedonisë së Veriut). Qëllimi i tyre ishte të identifikonin nevojat dhe potencialet lokale, duke ndjekur një qasje nga poshtë-lart dhe duke përfshirë propozimet e palëve të interesuara në drejtim të priorizimit të objektivave të politikave dhe ndërhyrjeve të mundshme. Takimet u ndoqën nga përfaqësues të një game të gjerë të palëve të interesuara - duke përfshirë autoritetet lokale dhe rajonale, institucionet arsimore, bizneset lokale, OJQ-të nga rajoni i bashkëpunimit ndërkufitar.

Pjesëmarrësit në konsultimet e gjera rajonale ndërkufitare ranë dakord mbi nevojën për të propozuar masa të përbashkëta për të trajtuar potencialin e pashfrytëzuar të turizmit, i cili ndryshon nga ai që lidhet me turizmin e skive dhe spa, duke adresuar infrastrukturën e pazhvilluar turistike. Palët e interesuara rajonale dhe vendore shprehën gatishmërinë për të përfshirë një lloj të ri përfituesish, partneritetesh dhe aktivitete (nëpërmjet mbështetjes direkte për NVM-të), por gjithashtu këmbëngulën në qëndrueshmërinë e të mëparshmeve dhe kapitalizimin e përvojës në bashkëpunimin mes dy vendeve.

Objekti i politikës 5 "Evropa më afër qytetarëve" u mbështet nga palët e interesuara si mënyra më e përshtatshme për zbatimin e masave të integruara që mund të kontribuojnë në adresimin e sfidave të përbashkëta dhe të ndryshme në rajonin kufitar.

Në konsultimet rajonale u diskutua edhe zbatimi i masave të dedikuara për uljen e ndotjes dhe mbrojtjen e biodiversitetit brenda CP 2 "E gjelbër me karbon të ulët" që do të përmirësojë mbrojtjen e natyrës për të mirën e njerëzve dhe ekonomisë së rajonit kufitar.

Në kuadër të temës konsultative për lidhje, palët e interesuara i rikthyen diskutimit hapjen e pikës së re kufitare (PKK) Klepalo që lidh Strumyanin dhe Berovën, angazhimet qeveritare të së cilës datojnë në vitin 1999. Të gjithë pjesëmarrësit ranë dakord për efektet multisektorale të GP-së së re që mund të gjeneronte në një kontekst rajonal dhe ndërkombëtar, kështu që ideja u përkufizua si strategjike dhe u propozua për mbështetje të programit.

Pas konsultimeve rajonale, pjesëmarrësve iu dërgua një pyetësor ku u vu në dukje sfidat me të cilat përballet zona në drejtim të zhvillimit social-ekonomik dhe fushat e ndërhyrjes në të cilat programi mund të sjellë vlerë të shtuar. Të anketuarit kanë mbështetur fuqishëm që programi i ardhshëm të jetë më i fokusuar duke adresuar sfidat dhe nevojat lokale të rajonit kufitar. Gjithashtu, u theksua mbështetja e drejtpërdrejtë për mbrojtjen e mjedisit.

5. Akses në komunikim dhe dukshmëri për programin INTERREG (objektivat, audiencat e synuara, kanalet e komunikimit, duke përfshirë aksesin në mediat sociale, aty ku është e përshtatshme, buxhetin e planifikuar dhe treguesit përkatës të monitorimit dhe vlerësimit)

Referenca: pika (h) e nenit 17 (3)

Programi do të shqyrtojë praktikat e mira të komunikimit nga periudha e mëparshme dhe do të demonstrojë një qasje fleksibël për të arritur audiencën e synuar. E gjithë kjo përkthehet në qëllimet e mëposhtme të komunikimit:

- ta bëjë programin të njohur, tërheqës dhe lehtësisht të aksesueshëm;
- të mbështesë përfituesit në zbatimin e projektit;
- të sigurojë njohje të gjerë të mbështetjes së BE-së në zhvillimin e zonës së programit.

Fokusi kryesor i aktiviteteve të komunikimit është tek aplikantët e mundshëm, përdoruesit, palët e interesuara dhe institucionet e përfshira në zbatim.

Veprimet e komunikimit dhe dukshmërisë do të arrijnë një audiencë të madhe në fushën e përshtatshmërisë, si gjeografikisht ashtu edhe tematikisht, dhe do të ndjekin objektivat e programit. Grupet e synuara janë:

- Përfituesit (potencialë): autoritetet publike, ndërmarrjet e vogla dhe të mesme, organizatat joqeveritare, institucionet e kërkimit dhe zhvillimit, arsimit dhe trajnimit dhe struktura të tjera të përbashkëta ndërkufitare;
- Palët e tjera të interesuara - autoritetet kombëtare, rajonale dhe lokale, shoqatat e biznesit, sociale, turistike, kulturore, sportive dhe palët e interesuara të programeve kryesore;
- Media kombëtare / rajonale / lokale nga të dy vendet

Përzierja e kanaleve të komunikimit merr parasysh objektivat tematike të programit. Ekzistojnë instrumente dixhitale dhe tradicionale:

Kanalet e komunikimit:

1. Dixhitale

- Faqe interneti;
- Media sociale (Facebook dhe YouTube);
- Ngjarje (takime, punëtori, konferenca, seminare, trajnime);
- Aktivitetet e PR (buletinet, e-broshurat, manuali i identitetit vizual)

2. Tradicionale

- Aktivitete PR (deklarata për shtyp, publikime, intervista, shfaqje, video të shkurtra)
- Sinjalizim (targa me logon e Programit në hyrje të objektit dhe MB, NE, ZS, me flamur të BE-së);

3. Ngjarje/trajnime

- Takime, seminare, konferenca, seminare dhe trajnime
- Ngjarjet për të shënuar Ditën e Bashkëpunimit Evropian

faqe interneti

Si burimi kryesor i informacionit, faqja e re e internetit do të ruajë strukturën kryesore si ajo e periudhës 2014-2020.

Mediat sociale

Programi do të përdorë Facebook dhe YouTube si kanalet kryesore të mediave sociale. Për të arritur audiencën maksimale, bordi do të përdorë optimizimin e motorëve të kërkimit (SEO) dhe reklamat në Google (Google Ads), Facebook dhe YouTube.

Webinare të mësimi elektronik

BD do t'i kushtojë vëmendje të veçantë edukimit online dhe do të ofrojë akses në informacion për palët e interesuara që nuk mund të jenë fizikisht të pranishëm në ngjarje. Nëse është e nevojshme, të gjitha ngjarjet e mundshme poshtë linjës do të transferohen në internet.

aktivitetet e PR

Deklaratat për shtyp do të përgatiten dhe shpërndahen në mediat lokale / rajonale / kombëtare.

E-Broshura / buletinet do të publikohen dhe shpërndahen përmes faqes së internetit të mediave sociale dhe programit.

Grafikët e informacionit do të përdoren për paraqitjen vizuale të informacionit kompleks në një mënyrë të shpejtë dhe të qartë.

Ngjarjet e shtypit do të organizohen kryesisht në terren.

Fotografitë e ngjarjeve dhe projekteve do të përdoren për të përgatitur botime, materiale promovuese, video dhe shfaqje rrëshqitëse.

Video - Filma të shkurtër rreth ngjarjeve për promovimin e Programit do të prodhohen gjatë gjithë periudhës së programimit.

Materialet promovuese - banderola / dhurata / pajisje promovuese do të shpërndahen gjatë ngjarjeve publike

Ngjarje dhe takime

Ndërveprimi njerëzor është thelbësor për ndërtimin e besimit dhe për të mundësuar bashkëpunimin. Si një mjet për të arritur përdoruesit dhe ndikuesit, ngjarjet do t'i kthejnë pjesëmarrësit në veprim.

Vëmendje e veçantë do t'i kushtohet llojit të ri të përfituesve, siç janë MSME-të, për sa i përket fushatave të gjera informuese mbi mundësitë e financimit dhe ngjarjet e bashkimit të partnerëve.

Një tjetër element i rëndësishëm i kushtohet faktit se strategjia KP 5 është prioritet me peshën më të madhe buxhetore. Aktivitetet e komunikimit do të iniciohen gjatë zhvillimit të strategjisë përmes një qasjeje të gjerë pjesëmarrëse që përfshin të gjithë aktorët. Përgatitja e listës së operacioneve do të bëhet në mënyrë transparente bazuar në konsultimet me promotorët e mundshëm të projektit.

Trajnimet

Ofrohen trajnime për përdoruesit për çështje që lidhen me realizimin e projekteve.

BUXHET

- Buxheti i planifikuar është i barabartë ose më i madh se...% e totalit të buxhetit të programit.

- përshkrimi është një plan financiar tregues sipas aktivitetit/kanalit dhe vitit.

Kostot treguese janë të zbërthyera:

MONITORIMI DHE VLERËSIMI

Bordi Drejtues do të informojë SH.A.-në një herë në vit për progresin në zbatimin e veprimeve të komunikimit.

Çdo vit, Bordi Menaxhues, së bashku me AK-në dhe Bordin Mbikëqyrës, do të zhvillojnë një Plan Vjetor të Komunikimit. Ai do të fokusohet në aktivitetet e komunikimit për vitin në përputhje me performancën e planifikuar të Programit.

Të gjitha aktivitetet do të vlerësohen rregullisht nga brenda dhe rezultatet do të paraqiten për miratim dhe udhëzim në SHA. Të dhënat e vlerësimit të objektivit të komunikimit do të nxirren nga anketat, statistikat e brendshme, raportet e projektit dhe analitika e faqeve të internetit. Vlerësimi i strategjisë së komunikimit do të jetë gjithashtu pjesë e masave të vlerësimit

Lloji i aktiviteteve	Nga treguesi	Gjitha 2027	Indikator per rezultate	Qëllimi 2027
Ngjarjet	Njoftimet e ngjarjeve për potencialin e aplikacionit / Përdoruesit / засегнати страни / општата publike	28	Dobishmëri e pergjithshme e publikimeve për	75% rezultat sipas skematit për vlerësimin e klientëve

	Numri i pjesëmarrësve në ngjarjet	1300	lexuesit (anketa)	
Publikimet	Numri i publikimeve (përcjellja e mediave sociale)	350	Dobishmëri e përgjithshme e publikimeve për lexuesit (anketa)	75% rezultat sipas skalatit për vlerësimin e klientëve
Faqja e internetit në program	Numri në vizitë	70000	Dobishmëri e përgjithshme e publikimeve për lexuesit (anketa)	75% rezultat sipas skalatit për vlerësimin e klientëve
Mediumet Sociale	Numri i ndjekësve/prrapaguesve	700	Numri i postimeve, i pëlqejeve, i komenteve, i komenteve dhe i komenteve	1000

6Tregim i mbështetjes për projekte të shkallës së vogël, duke përfshirë projekte të vogla brenda fondeve të vogla të projektit

Referenca: pika (i) e nenit 17 (3), neni 24

Fusha e tekstit(7000)

7. Dispozitat per impelmentim

7.1. Organet e programit

Referenca: pika (a) e nenit 17 (6)

Tablea 10

Organet e programit	Emri i institucionit [255]	Personi Kontaktues [200]	E-mail [200]
Organi drejtues	Drejtoria për Menaxhimin e Bashkëpunimit Territorial pranë Ministrisë së Zhvillimit Rajonal dhe Punëve	Nina Stoimenova Zëvendësministri Shefi i Organit Drejtues	nina.stoimenova@mrrb.government.bg

	Publike		
Organi kombëtar (për programet me vendet e treta pjesëmarrëse ose vendet partnere, nëse është e përshtatshme)	Ministria e Vetëqeverisjes Lokale e Republikës së Maqedonisë së Veriut	Goran Milevski Ministri i Vetëqeverisjes Lokale të Republikës së Maqedonisë së Veriut	info@mls.gov.mk milevski.goran@gmail.com
Organi i auditimit	Agjenci ekzekutive Auditimi i fondeve të Bashkimit Evropian, Ministria e Financave	Lyudmila Rangelova, Profesione e Autorizuar e Auditimit të Qeverisë - CGAP drejtor ekzekutiv	aeuf@minfin.bg
Një grup përfaqësuesish të auditorëve	Organi i auditimit për auditimin e instrumentit për asistencë para anëtarësimit, Republika e Maqedonisë së Veriut	Adem Curi, Auditor i Çertifikuar Publik (CSA), Hetues i Çertifikuar i Mashtrimit (CFE), Kontabilist i Certifikuar Publik (CA) IPA Auditori i Përgjithshëm i Autoritetit të Auditimit	adem.curi@aaipa.gov.mk
Organi të cilit duhet t'i bëhen pagesat nga Komisioni	Drejtorja e Fondit Kombëtar, Ministria e Financave	Manuela Milloseva Drejtore e Drejtorisë së Fondit Kombëtar	natfund@minfin.bg

7.2. Procedura për krijimin e një sekretariati të përbashkët

Referenca: pika (b) e nenit 17 (6)

tij nuk mund të sigurojë pagesën nga partneri i brendshëm, vendi-energji e territorit është e vendosur në lidhje me përdoruesin e tij do të paguajë për organin e administruar jo të drejtën e pagesës së atij partneri. Kur vendi-partner nuk i paguan organit për menaxhimin e padrejtë të paguante shumën e partnerit, ato shuma do të rriten me nalog për pagesën e lëshuar nga burimi që do të ekzekutohet, ku është e mundur, me dhënien e një partneri të plotë të vendit.

Organi kontrollues është përgjegjës për kompensimin e sasive të përgjithshme në buxhetin e Bashkimit, në përputhje me shpërndarjen e ndryshimeve të ndërlidhura me mësimin e përbashkët, se si është përcaktuar në këtë program dhe si është e shënuar në përcaktimin e mëtejshëm të Memorandumit për kuptimin/Memorandumin për zbatimin.

Në përputhje me anëtarët 104 nga Rregullativa (EU) 2021/1060 – P3O, Komisioni ka të drejtë të kryejë koreksionet financiare të mbështetjes nga Fondet e programit dhe të kryerjes së pagesës Tekstualisht terren [3 500]

Задничкиот секретаријат (ЗС) е një strukturë e përbashkët e cila ndihmon në Управата на Органот (УО), Komiteti i Përfaqësuesve Kombëtarë (НО) и на Komiteti Kombëtar për ndjekjen (ЗКС) në kryerjen e tyre të funksioneve, siguria e informacionit për mbrojtjen e mundësisë së përdoruesve të mundësuarve që mund të kenë mundësinë e realizimit. në projekte.

Në përputhje me член 17(7)(b), УО në bashkëpunim me НО do të formojë ЗС. ЗРГ vendos të mbajë ЗС në vendndodhjen në Qustendil (Republika Bullgaria) me shoqërinë e vendosur në Struma, Republika e Veriut për programin e periudhës 2021-2027 vit si ishte rasti për kohën nga 2007-2013 vit dhe 2014-2020 vit Bullgaria- FIROM (поранешна југословенска република Македонија), поради следните аргументи:

- Një përvojë nga një program programor do të jetë e mundur të fillohet me zbatimin e programit të ri që është e mundur,

- Канцелариите во Ктендил и Струмица janë më parë administratore të strukturave funksionale dhe me përvojë në menaxhimin e programeve. Ky do të jetë i sigurt për operativitetin e shpenzimeve për trajnimin e personelit.

- punëtorët e tanishëm ЗС u rishikuan dhe mund të lehtësohen të përditësohen sipas rregulloreve të reja të BE-së dhe të mjekimeve, shpenzimet për detyrat e ЗС-së do të financohen nga buxheti për ndihmën teknike të programit. ЗС do të ketë personel teknikisht do të flasë gjuhën angleze, si dhe në një nga gjuhët shtetërore të partnerëve.

Подружницата во Струмица do të ketë kryefjalën e përdoruesve që do të shërbejë si pikë kontakti për përdoruesit e projekteve ose të mundshme. Për sa i përket asaj që personeli i ЗТС për programin përmes kufirit IPA në Republikën e Bullgarisë- Republika e Veriut të Maqedonisë më parë është shpallur, ai do të jetë përgjegjës dhe përgjegjësi, sipas ekspertëve të personit për ndërmarrjen përtej bashkëpunimit INTERREG I Republikës së Bullgarisë - Republika e Veriut të Maqedonisë

7.3 Распределба на обврските ndërmjet dy vendeve-arsimore dhe ku është e lidhur, e dyta ose vendet partnere dhe vendet anëtare dhe vendet e para dhe territoret – POZT

(OCTs), në rastet e koreksioneve financiare nametati nga organi i administruar ose vendimi.

Референца: точка (в) од член 17(6)

Sipas чл. 69 (2) nga Rregullorja (EU) 2021/100 - P3O, partneri do të jetë i sigurt për ligjin dhe rregulloren e disponimit mashtrima. Çdo vend partner do të përgjigjet për hulumtimin e parregullsive të përdoruesve të vendosur në territorin e tyre. Korrigjimi i Financave do të përbëhet nga anulimi i të gjithë ose pjesë e mbështetjes nga Fondacionet për funksionimin ose programi ku do të zgjedhë zgjedhjen e gabuar. Финансиските корекции се евидентираат во годишната llogari nga ana e organit për menaxhimin e vendimit të vitit në atë se cila do të vendosë për kthimin.

Rregullorja e organit të garantuar se çdo sasi e paguar si e parregullt është e lidhur nga grupi ose i vetmi partner. Partnerët do t'ju kthejnë në partnerin e ngushtë të të gjithëve që nuk janë të drejtë të paguara. Të gjitha sendet e rregulloreve në lidhje me ato të shumave që do të jenë të padrejta duhet të jenë të qëndrueshme dhe në marrëveshjen që do të jenë të lidhura ndërmjet organeve për menaxhimin dhe anëtarët e partnerëve dhe në marrëveshjen për partneritetin që duhet të mbrohet nga përdoruesit.

Nëse partneri i ngushtë nuk mund të mbrojë nga partnerët e tjerë ose nëse organi për menaxhimin e nga partnerët me të gjithë të përjashtuar nga financat e Bashkimit që e zgjidhja e vendimit të një sistemi të Bashkimit dhe të nivelit kombëtar, i lidhur dhe në lidhje me rrjetet në efektshmërinë e funksionimit të menaxhimit dhe kontrollit.

Në rast të çdo kore financiare të Komisionit, të dyja palët partnere janë të lidhura për të kthyer shpenzimet proporcionalisht të miratuara nga buxheti i projekteve dhe aktiviteteve nga pjesa më e madhe e banorëve të Bullgarisë dhe Maqedonisë nga koreksioni financiar. Në rastin e koreksioneve financiare nga ana e faqes së Komisionit, për rastet e rasteve ose të padrejta, të dyja vendet-partnere janë të lidhura që hulumtojnë nga një rast në rast. Korreksioni i Financave nga vendimi nuk do të jetë i lidhur me kompaninë e kompanive të partnerëve që do të vazhdojnë me rikuperimin sipas rregulloreve të shteteve evropiane.

Memorandumi i biletave për përfundimin/Memorandumin e zbatimit midis partnerëve do të sigurojë rregullat e detajuara në raportet e shpërndarjes së detyrimeve dhe rikthimit të borxhit

8. Përdorimi i shpenzimeve individuale, paushlene, paushlene стапки и financime që nuk janë të lidhura me shpenzimet

Referenca: anëtarët 88 dhe 89 nga Rregullorja 2021/...+ (RZO)

+ OJ: Ju lutemi jepni numrin e tekstit të Rregullores së mbështetur në dokumentin ... [2018/0196(COD)].

Tabela 11: Përdorimi i shpenzimeve individuale, paushlene, paushalisht dhe financuesit që nuk janë të lidhura me shpenzimet

Emri për përdorimin e anëtarëve 88 dhe 89	PO	JO
<p>Nga marrja e, programi do të përdorë kompensimin e kontributit të Bashkimit mbi bazën e shpenzimeve individuale, të paushalleve dhe të paushalleve sipas përparësisë sipas anëtarëve 88 nga ROZO</p>	<input data-bbox="976 226 1008 258" type="checkbox"/>	<input data-bbox="1201 226 1234 258" type="checkbox"/>
<p><i>Nga hyrja, programi do të përdorë kompensimin e kontributit të Bashkimit në bazë të financimit të koeficientit që nuk është i lidhur me shpenzimet e anëtarit 89 nga RZO.</i></p>	<input data-bbox="976 422 1008 453" type="checkbox"/>	<input data-bbox="1201 422 1234 453" type="checkbox"/>